

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 24 (6989-6990)
1999 йил 15 июнь, сешанба

Сотувда эркин
нархда

ҚЎЛНИ ҚЎЛГА БЕРАЙЛИК

Мустақил Ўзбекистони-мизни мана шу саккиз йил ичида бутун дунё таниди ва тан олди, десам муболаға бўлмайди. Ҳозирги кунда билимга чанқоқ тенгдошларимиз чет элларда таҳсил олишмоқда. Президентимиз биз ёшларга катта эътибор бериб, барча шароитларни яратаяптилар. Ўзбекистонимизда очилган «Умид» ёшлар жамғармаси ташкил топди. Биз ёшлар мустақилмиз ва эркинмиз. Ўз сўзимизни баралла айта оламиз.

Бизга берилган барча қулайликлардан пухта фойдаланиб, кўзимизни янада каттароқ очишимиз керак. Тинмай изланишимиз, ўқиб-ўрганишимиз даркор. Чунки серкуёш ватанимизнинг кейинги тақдири биз ёшларнинг қўлидадир. Шундай экан Ўзбе-

кистонимизни чин юракдан севайлик, ардоқлайлик. Шундагина биз ўз фарзандлик бурчимизни адо этган бўламиз. Бунинг учун эса биз ёшлар бир ёқадан бош

Яхши ният

чиқармоғимиз, ўзлгимизни тўғри англай билишимиз лозим. Юртбошимиз айтганларидек тарихни билмай туриб, ўзликни англаш мумкин эмас. Ўз тарихимизга ўтмишимизга чуқурроқ назар ташлайлик, уларни яхшилаб ўрганайлик.

Ўзбекистонимизни ҳар қандай соҳа бўйича бутун дунёга янада яхшироқ танитайлик. Унинг номини эшитганлар юртимизга ҳавас қилсин.

Биз ёшлар кўпчилигимиз ўқишимиз керак, изланиши-

миз керак деб айтиб ўтамузу, лекин бунинг амалда бажараяпмизми? Ёки бўлмаса бу фикрга барча ёшлар бирдек қарашаяптими? Бу саволга «ҳа» деб жавоб бериш бироз қийин. Чунки кўпгина ёшларимиз тинмай ўқиб-ўрганаётган пайтда баъзи ёшлар бекорчиликдан нима қилишини билмай юрибти. Уларнинг босаётган қадамлари ҳам ноҳўя...

Келинг, азиз тенгдошлар, ана шундай бекорчи ўртоқларимизга қўлимизни берайлик. Уларни тартибга чақирайлик, тўғри йўл кўсатайлик. Ҳамма ёмонлик — бекорчиликдан келиб чиқади. Ўйлайманки, ана шундагина ораимизда бекорчилар бўлмайди.

Норбой ТОШНИЁЗОВ,
Дехқонобод туманидаги
13-мактаб ўқувчиси.

Мустақил ҳаётга қадам қўйяпмиз. Олдимизда не сир-синаотлар, мушкулотлар, машаққатлар борлиги менга ноаён. Бироқ, қанақа аҳволга тушмайлик — ёлгон гапирмаслик, ҳамаша тўғри сўз бўлиш керак, деб ўйлайман.

Бир куни уйимизда хунук воқеа содир бўлди. Шунда ойимлар бизни-учовимизни чақириб олдилар ва хотиржам ҳолда гап бошлайдилар.

— Уйда пул йўқолибди. Адангларнинг кайфияти жуда ёмон. Мен уларга аввал ўзим гаплашиб олай, дедим. Сизларнинг бирортангиз бу ишни қилишингизга асло ишонмайман. Лекин, билиб-билмай шу ишга қўл урган бўлсангиз биринчи ва охиригиси деб сизларни кечираман. Фақат бу хатони такрор-

ламаслик шарти билан. Бунинг учун эса ким бу ишни қилган бўлса, мард бўлиб ўз хатосини бўйнига олсин.

Шунда укамнинг қовоқлари осилиб, юзлари қизариб кетди. Маълум бўлишича кичкинагина укам шу пулга велосипед олмоқни орзу қилган экан.

Ойимлар уни бағриларига босиб: «Болажоним, бу воқеа ўртаимизда сир бўлиб қолади, фақат бошқа такрорланмасин», дедилар.

Шу-шу бўлди-ю, оиламизда бундай воқеа бошқа бўлмади. Онамнинг бизга билдирган ишончларидан руҳландик ва уни оқлаш учун ҳеч қачон ёлгон гапирмасликка аҳд қилдик.

Севара ЖҲРАЕВА,
Тошкент шаҳар, 236-мактабнинг 9-«А» синф ўқувчиси.

Ассалому алайкум «Тонг юлдузи!» Мен Каттақўрғон туманига қарашли 61-мактабни 1996 йилда тугатдим. Ҳозирга қадар болалар газетасини севиб ўқийман. Ўқувчи укаларимнинг қувончлари-ю ташвишларига бирдек шерикман.

10-синфда ўқиб юрган вақтларимда бир синфдошим иккаламиз тил ва адабиёт фанига қизиқар эдик. Янги адабиётлар нашрдан чиқса, биринчи бўлиб ўқиб чиқишга ҳаракат қилардик. Барибир у мендан кўра ўткирроқ чиқарди. Мактабни тугатдик. Мен биринчи йил ўқишга киролмадим. Иккинчи йили қабул қилиндим.

Бироқ синфдошимнинг ота-онаси «пулсиз ўқишга киролмайсан»

ЎЗИНГИЗГА ИШОНИНГ

деб қўймади. Унинг орзуси армонга айланди. Мен унга институтга пулсиз кириш мумкин эканлигини исботладим. Синфдошим албатта олий ўқуб юртига кир-

ган бўларди. Чунки унда ҳақиқий истеъдод бор эди. Аммо у ишончсизлик қурбони бўлди.

Истардимки, ҳар бир бола ўз-ўзига ишонса. Ўз-ўзига ишонч кўп ях-

ши ишларга ундайди. Сизларга бу йўлда омадлар тилайман, деб акангиз

Мирали БОЙМУРАДОВ,
Низомий номли ТДПУнинг
II-курс толиби.

HAYOT PILLAROYASIDA

Mana o'quv yili yakunlanib, ko'pchilik o'smir yoshlar o'qishga kirish uchun turli oliygohlarga o'tlanadilar. Barchasi o'zining bilimini sinab ko'rish uchun yana ham puxta tayyorgarlik ko'rishadi. Lekin meni bir narsa ancha vaqtdan beri qiynab keladi. Bu yul shunchalik ham ko'p o'ylashga majbur etdiki, hatto gazetaga yozishga jur'at etdim.

Hammaning tilida «Falonchining og'li uncha pul berib o'qishga kiribdi, uning qizi berolmay yiqilibdi».

«Tong yulduzi», chindan ham Universitetlar pullikmi? Unda nima uchun talabalarga «stipendiya» berishadi? Abiturentlardan pul olganlaricha, stipendiya bermaganlari yaxshi emasmi?

Ba'zida qishloqdan chiqqan bolalar «tarvuzi qo'ltig'idan tushib» qaytadilar. Axir ularga ota-onasi katta pulni qanday topib berishadi. O'g'il bolalargachi topib berishar, qizlarga — qizlarga? Nahotki, bilim pulga sotilsa? Lekin men ularga unchalik e'tibor bermayman.

Xudo xohlasa, men o'qishga kiraman.

ASALOY O'RALOVA,
SAMARQAND viloyati, QOSHRABOT tumani,
H. OLIMJON nomli 55-o'rta maktabning
11-sinf o'quvchisi

Биз ёшлар боболаримиз Навоийларнинг, Бобурларнинг, Берунийларнинг, табобат илмида Синоларнинг изидан боришимиз, уларнинг ҳоки-пойини упиб яшашимиз, миллатнинг гурури, шони, ифтихори бўлишимиз керак.

Келажак бизларнинг
қўлимиздадир, шундай
экан, келинглар биз ҳам-
мамиз бир бўлиб миллат
учун яшайлик, юрт учун
яшайлик!

Шоҳруҳбек ОЛИМОВ,
Сирғали туманидаги
304-мактабнинг 5-
синф ўқувчиси.

Бугунги кун ёшлари
узоқни кўра оладиган, оқ-
қорани ажратадиган бўли-
ши зарур. Аммо, айрим
ёшларимизнинг қўпчили-
ги ёмон йўлга кириб кет-
моқдалар. Бундан катта-
лар, яъни ота-оналар ха-
бардор бўлишлари лозим.
Ота-оналар ҳар куни ҳеч
бўлмаса бир соат фарза-
ндлари билан суҳбатла-
шишса яхши бўларди.
Фарзандлар ота-оналар ор-
тидан борадилар. Ота-она
қандай тарбия берса, фар-
занд ҳам шунга қараб воя-
га етади.

Мухлиса
ТОШҚУЛОВА,

Косонсой туманидаги
32-ўрта мактабнинг 6
6-«А» синф ўқувчиси.

Ҳар бир ёш ўзининг олдида қўйган мақсадини амалга ошиши учун интилиши зарур. Бугунги ёшлар нафақат бугунимизни, балки эртанимизни ҳам ўйлайдиган бўлишлари керак. Чунончи, юртбошимиз айтганларидек «Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, ақлли ва албатта бахтли бўлиши шарт».

БҮТҮҢҢИ КҮҢ ЭМЛАРИ ҚАҲДАЙ БЎЛИМИ КЕРАК?

Тулиной ҚОДИРОВА
Акмал Икромов
туманидаги 297-урта
мактабнинг 7-«А»
синф ўқувчиси.

Бугунги кун ёшлари ҳар жиҳатдан илмли, маърифатли бўлиши керак. Шунинг учун энг аввало яхши ўқиш лозим. Ҳар хил оқимларга берилиб кетмай, мустақил фикрга эга бўлиб, бугунги ва эртанги муаммоларни ўз олдларига долзарб мавзу қилиб қўймоғи лозим.

Сарвар МЎМИНОВ,
Тошкент шаҳридаги
молия лицейининг 10-
синф ўқувчиси.

Ёшларимиз келажакда ўз касбларини пухта эгаллашлари лозим. Бир нарсани ярата олиш учун интилиш, ҳар қандай вазиятдан тўғри йўл топиб чиқиб кетмоғи керак.

Ўринбой ТЎЛАЕВ,
Фаргона вилояти,
Учкуприк тумани.

Биз келажак авлод,
маънавиятимизни юксал-
тиришимиз керак.

Бугунги кунда ёшларга жуда катта йўллар очиб берилмоқда. Бўни

ларимизга ҳам ўз таъси-
рини ўтказмоқда. Айрим
ёшлар ақлини танир-та-
нимас ўзини бозорга
ураяпти, айримлар эса
диний йўлларда турли
оқимларга берилиб кет-
моқдалар. Лекин ўқиб,
ҳунар эгаллаб жаҳон ми-
қёсига чиқаётган ёшлари-
миз ҳам йўқ эмас.

Юрт келажagini ёшлар кутаради. Ёшларга эса имкониятлар яратиб бериши керак. Уларга бармоқ ортидан қараш ноуриндир. Ёшлар эркин ва мустақил бўлишлари керак.

Ҳосият РАҶАБОВА.
Хоразм вилояти,
Гурлан тумани.
Хатларни
Азиза ҚОРАБОВА
саралади.

Бобом, Йигитали Хўжамов, шахримизнинг ҳурматли отахонларидан бири ҳисобланадилар. Чунки, бобом уруш қатнашчиси, меҳнат фахрийси сифатида ҳурматга сазовор бўлиб келмоқдалар. Бу йил бобом 75-ёшга кирдилар. Тугилган кунлари нишонланди. Бобом яшайдиган ҳовли меҳмонлар, қариндош-уруғлар билан тўлди. Ҳовли шу кун тўйхонага айланди. Йигилганлар бобомга яхши тилаклар изҳор қилдилар.

Опоқим (биз неваралар бобо-
мизни шундай деб чақирамиз) биз-
нинг ўйимиздан икки-уч чақирим

СИЗ БИЛАН ФАХРЛАНАМИЗ, БОБОЖОН!

наридаги маҳаллада яшайдилар. Мен опокимларникига тез-тез бори тураман. Яқинда борганимда ҳаёт йўллари, уруш хотиралари ҳақида ҳикоя қилиб беришларини илтимос қилдим. Гарчи даҳшатли жанг хотираларини эслаш ёқимли бўлмаса ҳам, опоким бошларидан кеичиганларини сўзлаб бердилар.

Уруш бошланганда, бобом 17 яшар ўспирин эканлар. 18 ёшга тўлганларида ўз хоҳишлари билан кўнгилли равишда фронтга жўнаб дилар. 1942 йил, июнь ойида Россиянинг Горький вилоятига боришибди. Бу ерда харбий техникани бошқаришни пухта ўрганиб, дастлаб жангда қатнашиш учун Воронеж вилоятига юборишибди. 6-чи Армиянинг 173-чи ўқчи дивизияси 99-чи полк қирувчи боталиони сафида хизмат қилиб, 1943 йилгача Дон дарёси бўйларида мудофаада бўлишибди. Сўнгра 2-чи Украина Фронтида қатнашиб, Керч, Херсон, Ғарбий Украина, Львов, Черноболь ва бошқа шаҳарларини фашистлардан озод қилишда қатнашибдилар. Шундан кейин Венгрия, Чехословакия, Польша давлатлари тупроғидан газандаларни суриб чиқаришда иштирок этдилар.

Нихоят жанглр Германия ҳудудида давом этди. Буни қарангки, ғалабага бир ҳафта қолганда бобом жанг пайтида контузия бўлибдилар.

— Куролдошларим, Рехистак устида Ғалаба байроғини хилпиратган ўша 1945 йилнинг 9 май куни мен Братеслава шахрида госпиталда ётган эдим, - деб ўша кунлар хақида сўзлайдилар бобом.

— Афсуски шунча жанг қилиб, галаба нашидасини жанговор дўстларим билан бирга суриш на-

сiб бўлмайди...

Урушдан кейинги йилларда бобом узоқ вақт Қўқондаги дон маҳсулотлари корхонасида ишчи-бригадир вазифаларида ишлаганлар. Серғайрат бўлганлари учун бўш пайтларида қурувчилик билан шуғулланган эканлар.

Мана, 50 йилдан ошибдiki, бo-
бoм Бaшoрaтxoн бoвим билaн ширин турмуш кечирмoқдaлaр. Уларнинг 4 нaфaр ўғиллaри, 2 нaфaр қизлaри эл-юрт хизмaтидa. Биз нeвaрaлaри 22 нaфaрмиз, 3 тa чe-вaрaлaри ҳам бoр. Хaммaмиз йилгилсaк, хoвлигa сигмaй кeтaмиз.

Шаҳар ҳаётида, ободончилик, савдо-сотик, даволаш каби соҳаларда учрайдиган камчиликларни фойдадан уларни бартараф этиш учун керакли ташкилотларга мурожаат қилишдан, матбуотга танқидий ҳабарлар ёзишдан эринмайди. Оилада ҳам ҳар биримизнинг ишимиз, ўқишимиз, соғлиғимиз билан қизиқади. Бизга фойдали маслаҳатларини аямайди.

Қадр

— Биз, уруш қатнашчилари, жуда оз қолдик. Ҳукуматимиз, айниқса хурматли Президентимиз бизни эъозлаётганларидан беҳад мамнунмиз, - дейдилар бобом ифтихор билан.

Ҳа, менинг бобом - Йигитали
Хўжамов ҳар қанча қадрлашга ар-
зийдиган инсондирлар. Биз сиз би-
лан фахрланамиз, азиз бобожоним!

Дурдона ВАЛИХОНОВА.

ТАЪТИЛДА БЎШ КОЛМАЙМАН

Мактабимизда адабиёт фани чуқурлаштирилиб урганилади. Устозимиз бизни кўпроқ бадиий адабиёт уқишга, тақриз ёзишга ундайдилар. Ҳар чоракда ўқиган китобларимиз, ёдлаган шеърларимиз ҳақида ҳисобод ёзиб аттестациядан ўтамиз.

Ўқишнинг охириги кун
шоира Қутлибека Раҳим
боева мактабимизга келди-
лар. Улар билан учрашув
мароқли ва самимий ўтди.
Қутлибека опа болалик
йиллари ҳамда севимли
«Саодат» журнали ҳақида
сўзлаб бердилар.

Дугоналарим Сурайё Шобобоева, Гулноза Убайдуллаева, Азиза Маҳмудова ва бошқалар шоира шеърларидан ёдладилар. Биз ҳам Қўтлибека опанинг янги шеърларидан тингладик, орзу ва ниятлари билан танишдик.

гойбона уғиллари Нажот, қизлари Орзу, турмуш ўртоқлари Миразиз Аъзам ҳақида билиб олдик. Айниқса, Қутлибека опа бозорда утирган узбек фарзандларига ачиниб кетаман, илм ўрганиш керак, деганларида ўзимиз ҳам айрим тенгдошларимизга эътибор бермай қолганимиздан уялиб, фақат илм зарур экан, деган хулосага келдик.

Қутлибека опа бизга «Озодлик» номли китобчаларини дастхат ёзиб совға қилдилар. Ҳар биримизнинг қўлимизда шу китобча, энди ёз бўйи бўш қолмай шеърлар ёдлаймиз, китоб бизга ҳамроҳ бўлади.

Рахмат сизга, Қутлибека
опа!

**Дилдора УМАРОВА,
Юнусобод туманидаги
274-мактабнинг
7-«Б» синф ўқувчилари**

Нон сават, олма сават, замбил-кундалик эҳтиёжimiz учун зарур бўлган ашёлар. Тол, қизил тол, кўк тол, мажнунтолдан кўлда тўқилган саватлар... Кейинги пайтларда халқ амалий санъатининг бу турига эътибор сусайгандек? Нима, усталар камайиб кетдимиз, толлар кесиб юборилдимиз ёки ошхонамизни пластмассадан ясалган буюмлар босиб кетдимиз? Ҳар қандай бўлганда ҳам аجدодларимиз меросига ўғай кўз билан қарамаслик шарт!

Аждодлар анъанасини нурли келажагимиз бўлган ёшларимиз давом эттиришлари, уларга халқ амалий санъатининг сеҳрли қирраларини усталар, устоз-мураббийлар сидқидилдан ўргатишлари керак. Ана шундай ота-боболаримиз санъатини қадрлаб келаётган мураббийлардан бири Мухайё опа Шомамудовадир. Улар йигирма етти йилдан буюн, Тошкент вилояти, Тошкент туманидаги 15-ўрта мактабда касб ўқитувчиси сифатида кўплаб шогирдлар тайёрлаб келмоқдалар.

Шундай истеъдодли, келажаги порлок шогирдлардан Элдор Эшмухамедов ва Улуғбек Бошқарбоев номларини алоҳида таъкидлаш жоиз. Улар шу мактабнинг 7-синфиди таҳсил олмоқдалар. Спорт билан шугулланиш, бўш вақтларда китоб ўқиш билан бирга, кўп вақтларини сават ва замбил тўқишга сарфламоқдалар.

Улар тўқиган турли хил катта-ю кичик саватларни кўлга олиб томоша қилсангиз кўзингиз қувнайди. Болаларни оддий тол новдаларидан яратган мўъжизаларига ҳавас қиласиз. Уларнинг аксарият тенгдошлари, ҳозирда 5-10 сўм пул топиш илмидида сақич, сигарета сотиб юрган чоғларида, бу ёшлар саватлар тўқиб, аждодларимиз анъаналарини давом эттирмоқдалар. Натижада нақадар оқилона ва савобли ишга кўл урганлар.

Улуғбек яхши ниятлар билан ўзларига тегишли томорқага 100 туп терак ва 5 туп тол кўчати экибди. Насиб қилса, кў-

чатлар етилса, кузда дарахт новдаларини йиғиб кўярмиш.

— Терак новдаларини ҳам сават тўқишда ишлатса бўлади. Фақат новдалар саралаб олинган, сават ёки замбилнинг ораларига кўшса бўлади, — дейди у биз билан суҳбатда.

Элдорнинг айтишича, саватларни асосан кузда ва баҳорда тўқишар экан. Тўқилган саватларни устозларига, қавм-қариндош ва кўни-қўшниларига совға қилишаркан. Келгусида эса бу ишлар кўламини янада кен-

БАТАН ТИМСОМАРИ

гайтириб, уларни сотиш ҳам мумкин бўларкан. Энг асосийси, уларнинг юксак орзусибу кўзни яшнатувчи саватларни хориж кўргазмаларида намойиш этиб, чет элликларнинг ҳам эътиборини қозониш!

Элдор мактабга физика, геометрия, адабиёт, Улуғбек эса инглиз тили ва математикани севиб ўрганмоқда. Улар учун билим эгаллаш, ҳунар ўрганиш, маънавий юксакликларга эришиш асосий вазифалардан. Зеро, бунда оилавий муҳит ҳам катта рол ўйнамоқда.

Элдорнинг отаси Раҳим ака, онаси Мухаббат опа ҳамда Улуғбекнинг отаси Файрат ака ва онаси Маърифат опа фарзандлари камоли учун ҳеч эриниш нималигини билмайдилар. Улар тарбияси билан жиддий шугулланадилар. Кўпроқ «койиб», кам мактайдилар. Меҳнатдан бўйин товлашга йўл қўймайдилар. Ҳар бир босган қадамларидан хабардор бўлиб, фарзандларининг бўш вақтларини сермазмун ўтказишга ҳаракат қиладилар.

Икки ёшга фурсатдан фойдаланиб, бир неча савола билан мурожаат қилдим.

— Келажақда ким бўлмоқчисизлар?

Элдор: — Отамга ўхшаб автомобиль тузадиган уста ёки йўл назорати инспектори бўлиш ниятим бор.

Улуғбек: — Орзуга айб йўк,

учувчи бўлмоқчиман.

— Пирожное ейишни яхши кўрасизларми ёки мороженое?

Элдор: — Карамли дўлмани хуш кўраман.

Улуғбек: — Норинни яхши кўриб ейман.

— Кимдир сизларни урса ёки сўкса қандай жавоб берган бўлардингиз?

Элдор: — Оғир вазминлик билан муомала қилган бўлар эдим.

Улуғбек: — Шароитга қараб,

кўкармайдиган ерига бир туширган бўлардим.

— Отангизни яхши кўрасизми ёки онангизини? Фақат биттасини айтинг.

Элдор: — ...

Улуғбек: — Онамни яхши кўраман...

— Энди жиддийроқ саволларга ўтсак. Чет мамлакатларга саёҳат хоҳиши борми?

Элдор: — Аёло ўқиб, намунали хулқа эга бўлсам, олий маълумот олиб, кўпчиликка нафи тегадиган мутахассис бўлсам — Америкага борсам керак!

Улуғбек: — Замонавий билимларни эгалламай, яхши касб-ҳунар эгаси бўлмай, чет элни орзу қилолмайман. Насиб қилса, ўзбек саватларини дунёга машҳур қилгум бор. Айтилик, Японияда!

— Охириги ўқиган китобингизнинг номини ва муаллифини айта оласизми?

Элдор: — Худойберди Тўхтабоев, «Беш болали йигитча».

Улуғбек: — Фафур Фулом, «Шум бола».

— Тўғриси айтинг-чи, ҳозир сизларнинг ёшингизда пул топган яхшими ёки ўқиб, илм-ҳунар эгаллаш маъқулми?

Элдор: — Тўғриси, пул топиш қўчмайд, аввал ўқиб, ўрганиб, илм олиб, ҳунарли бўлиш шарт, менимча. Ҳамма нар-

сани ўз вақтида бўлгани яхши.

Улуғбек: — Ота-онам аёло ўқимизми, ҳунарли бўлишимизни доимо таъкидлашади. Яхши ҳунар эгаси бўлсам, пул кейин ўзи мени қидириб топар экан. Кўпгина тенгдошларим, айниқса шаҳарлик ўқувчилар ҳозир ўқиниш бир чеккага йиғиштириб, пул топишга киришиб кетишган. Бу-уларни ўзларининг ишлари.

Менимча, улар вақтларини зое кетказмай, кўпроқ ўқиб билим эгаллашса, бирор ҳунарни бошини тутишса, кейинги ҳаётлари яхши ўтарди.

Ана шунақа гаплар!

Яна нима дейиш мумкин?

Киссадан-хисса шуки, мақола-миз қаҳрамонлари ҳали ёш бўлишларига қарамай, ўз фирмулоҳзаларига, мустақил ҳаётий қарашларига эга бўлган белбоғли йигитчалар экан!

Яна ҳам муҳими, уларнинг бўш вақтлари йўқлиги, доимо ўқиш, изланиш, ҳунар ўрганишни ўзларига одат қилиб олганликлари таҳсинга лойиқ.

Келажақда ана шундай ёшлардан, Ватанимиз равнақида хизмат қиладиган фидойи инсонлар камол топади. Уларнинг йўллари ёруғ, манзиллари яқин бўлсин, босган изларидан гул унсин.

Гулюз ВАЛИЕВА.

Соғ юрак - тоғ юрак

ноқ стартлар» мусобақасида ҳам мактаб ўқувчилари иштирок этишди. Шу вақтга қадар туман, вилоятдаги спорт ўйинларида қатнашиб келишадиган эди. Бу йил эса биринчи марта Республика мусобақасида иштирок этиш насиб этди.

Республика «Қувноқ стартлар» мусобақасида «Омад» гуруҳи Навоий вилоятининг «Чавандоз», Жиззах вилоятининг «Ёғду» гуруҳлари билан куч синашишди.

«ОМАД»ГА ОМАД КЕЛДИ

Қашқадарё вилояти, Гүзюр туманидаги Ойбек номи 22-урта мактабда жисмоний тарбия ишлари яхши йўлга қўйилган. Таътил бўлишига қарамасдан мактабнинг спорт зали, футбол майдончалари болалар билан гавжум.

Болаларнинг сеvimли мураббийси, биринчи тоифали жисмоний тарбия ўқитувчиси Собир ака Ҳайитов ўн бир йилдан бери шу масканда дарс бериб келади. Таътил кунлари ҳам устоз болалар билан биргалар. Уларнинг айтишлари бўйича спорт билан ҳар куни, ҳар соатда шугулланиш керак экан.

Яқинда Республика «Қув-

Ўқувчилар ўзларининг қаққонликларини, спортга чин дилдан меҳр қўйганликларини исботлашиб, голибликни қўлга киритишди.

«Омад» гуруҳининг энг фаол ўйинчиси, тўғрироғи сардори 10-синф ўқувчиси Зоҳид Хушмуродов ҳамда гуруҳдошлари Анвар Орипов, Жонибек Эсанов, Гулнора Ашурова, Лола Хуррамова-лар ўз эпчилликларини кўрсатишди.

Болаларни спортга қизиқтира олган, уларга барча шароит яратиб бераётган мактаб директори Йўлдош ака Жонимқулов, жисмоний тарбия ўқитувчиси Собир Ҳайитовлардан ўқувчилар, ота-оналар хурсанд.

Искандар ОДИЛОВ.

1999 йил — Аёллар йили

ОНА КУЛСА — ОЛАМ КУЛАДИ

— Бу оламда оналарни кимга ва нимага тенг тутиш мумкин? — деб сўраган эканлар соҳибқирон Амир Темур, бир йиғинда. Сўнг ўзлари жавоб берибдилар.

— Оналарни ҳеч кимга ва ҳеч нарсага тенг тутиб бўлмайди. Сабабки, оналар та-

нгри яратган муқаддас зотдирлар. Улар яратувчи, кашф этувчидирлар.

Президентимиз 1999 йили Аёллар йили деб бежиз айтмадилар. Улар тимсолида нафосат йили, гўзаллик йили, меҳр-муҳаббат йили деб аталмиш маънавияти-

Do'stingiz yozadi

NOMARDLIK

Ta'tilga chiqqanimizdan buyon har kuni ertalab soat 4-30 da uyg'onib, stadionga yuguraman. Chunki mahalladagi o'rtoqlarim ikkiga bo'linib rosa futbol o'ynaymiz. Bugun ham endi o'ynashni boshlagandik, narigi komandada o'ynayotgan Dilshod oyog'imga bir tepdi. Oyog'im juda qattiq og'rirdi. Ammo men o'yinni to'xtatmadim.

O'zinga o'zim: — sen kuchlisan, oyog'ing sira ham og'rimayapti, deb ishortirdim. Chunki o'yinni to'xtatsam kuchimiz kamayib yengilib qolar edik-da. Men hujumchidedim. Bor kuchim bilan o'ynab ikki to'p urdim. Biz yutdik. O'yin tamom bo'lgach, yerga o'tirib oldim.

Chunki oyog'im juda qattiq og'rirdi. Shishib ham ketgan edi.

Dilshod nomardlik qildi shuning uchun uning komandasi yutqazdi.

AYAM URUSHMADILAR

Ayam ko'chada bekor yurishga qo'ymaydilar. Dars tugashi bilan uyga chopishim kerak. Bir kuni Jasur o'rtog'im: — yur hotira maydonini ko'rib kelamiz, — deb qoldi. Men rozi bo'ldim. Hotira maydoni juda chiroyli edi. Motamsaro ona haykali tirikka o'xshaydi.

— Biz gul olib kelmapmiz, — dedi Jasur.

— Katta bo'lib, o'zimiz ishlab topgan pulimizga gul olib kelamiz, — dedim men.

Biz urush qurbonlari ro'yxati yozilgan kitoblar yoniga bordik.

Men Shayhontohur tumani ro'yxatidan bobomizning ismini topdim.

M. A'ZAMOV degan yozuvni qo'lim bilan silab qoydim. Uyga ancha kech keldim, ayam urush-salar kerak deb o'yladim, ular-ga ko'rganlarimni gapirib berdim — balli o'g'lim bobongni ziyorat qilganing juda yaxshi bo'libdi o'zim seni olib bormo-qchi edim. — dedilar ayam va yuzimdan o'pib qo'ydi.

Najot A'ZAMOV.

УЗРИМНИ ҚАБУЛ ЭТИНГ, УСТОЗИМ!

Азиз Маҳмуда опа! Кеча шанбаликка чиқа олмадим. Сабабини айтиб, узр сўрамоқчи эдим, аммо сиз менга танбеҳ бермадингиз, сабабини сўрамадингиз. Биламан, устоз, сизнинг бағрингиз кенг. Кечири оласиз.

Устоз, узримни мактуб орқали сўрамоқчиман. Дарсдан сўнг уйга борсам, бувим «Меҳмонлар келяпти, тез ёрдамлашиб юбор» дедилар. «Ойижон, шанбалик бўлар экан, кийимимни алмаштиргани, челақ, супурги олиш учун келдим» десам, «Қизим, бир сафар чиқмасанг, устозинг кечирарлар, мени айтгин» дедилар.

Устоз, сизни ота-онам, бувижоним қаторида тенг, иккала кўзим билан севаман. Нима дейишни билмай қолдим. Индамай чиқиб кетсам бувим, чиқмасам сиз хафа бўласиз. Ноилож уйда қолдим, эртасига сиздан кечирим сўрай десам, гўё кеча мен шанбаликда қатнашгандек ҳеч нарса демадингиз. Мени урушганингиз яхши эди. Хафа бўлмасдим. Сиз эса мени кечири олдингиз. Раҳмат, сизга. Бувим сўзлари ерда қолмаганидан, сизнинг «майли, кейинги сафар кўпроқ ишлайсан» деб ҳижолатликдан кутқарганингиздан кўнглим тоғдек кўтарилди. Узр устоз, кўпчилик ичида изза қилмадингиз.

Ўқувчингиз АЗИЗА.

Азизанинг гулдек нозик қалби мактубидан аён бўлгандир. Қани энди, шундай ибодати қизлар кўп бўлса. Азизанинг бундай мактублари менда кўп. Асраб қўйганман.

Улар орасидаги бир мактуб барчани ўйлантирса ажаб эмас. Ўқувчиларимдан бири шундай ёзган.

ПУЛ ЗАРАР ЭКАН

Ҳурматли устоз! Илм зарурлиги, уни Хитойдан бўлса-да бориб ўрганиш лозимлиги ҳақидаги фикрларингиз ҳақ. Мен ҳам инглиз тилини ўрганишни, бу тилда эркин сўзлаша олишни, репетиторларга қатнашни истайман. Мана, репетиторларга бораётган синфдошларим билими чуқурлашиб борапти. Шоаҳмад инглиз тилида бийрон гапиряпти. Севара, Азиза, Гулмиралар араб тилини пул тўлаб ўрганиптилар. Уларга ҳавасим келади. Сиз ҳам менинг илмимга юқори баҳо берасиз. Келажакда журналист бўлишни орзу қила-

ман. Чет эллардан кўрсатувлар тайёрласам, дейман. Лекин, инглиз тилини чуқур ўрганиш учун репетиторга боришга пулимиз кам. Оилада кўп фарзандмиз, бир отамга қийин. Катта акам 11-синфда, оқшом ва «Сўнгги кўнғирок» учун бозорда нарсасотиб, пул йиғяпти. Кичик ука-сингилларимга ҳам дарсликларни сотиб ологанимиз йўқ. Шундай шароитда «репетиторга пул беринг» деб ўқий оламанми? Барибир, пул зарур

Устозлар, ўқувчининг тенгдошлари! Балки сиз ҳам унга бирор маслаҳат берарсизлар.

Ушбу мактуб ҳам дил кечинмаларининг ошкор баёнидан иборат. Айрим истиҳолаларга бориб улар исмини очиқ ёзмадим.

БОЙ БЎЛИШИМ ШАРТМИ?

...Битирувчи синф ўқувчисиман. Шифокор бўлишни ёшлигимдан орзу қила-

Адамга бу соҳага қизиқмаслигимни айтдим. Кулдилар, айтганимни қилавер, кейин хурсанд бўласан, дедилар. Нима қилай, бой бўлишим шартми ёки куруқ раҳматга севган касбимни эгаллайми? Балки адам тўғри айтаётгандирлар. Ким фарзандига ёмонликни раво кўради, дейсиз? Бой бўлайми ёки олижаноб шифокор? Сиз нима дейсиз?

Ўқувчингиз А. ***

Бу мактубни ёзган ўқувчим

МЕНИ АЖРАТМАНГ

Устоз! Синфдошларим пул йиғиб китоб-журналлар сотиб олишди. Мен ҳам пул кўшаман десам керакмас, сен учун ҳам тўладик, дейишяпти. Биламан, сиз «унинг отаси йўқ, ёлғиз онаси беш фарзандни қийналиб катта қилаяпти», дегансиз. Ҳатто «венетка»га ҳам синфдошларим пул тўлашди.

Сизга ва уларга раҳмат. Лекин ўзим ҳам пул тўлай оламан, дарсдан сўнг ишляпман. Тоғам ва амакиларим ҳам бизга ёрдамлашишади. Илтимос мени ажратманг, ота-онаси ҳаётлар сафида тенг юрай. Мактабни таъмирлаш учун ўз ҳиссамни кўшай.

Ўқувчингиз Я. ***

Мактуб мени тўлқинлантириб юборди. Айрим ўқувчилар обунга учун «адам ойлик олсалар берадилар», деб ойлари ўтказиб юборадилар. Мактабни таъмирлаш вақтида эса турли баҳоналар билан ишдан қочадилар. Бу ўқувчимиз эса орийатли, виждонли. Гарчи оилавий шароити огир бўлсада, сир бой бермай таъмирлаш ишларига ўз ҳиссасини қўшмоқчи. Мурғак қалбида орийат, гурур шаклланигандан шодман.

Мана айрим мактублар билан танишиб чиқдингиз. Уларга балким сизларнинг ҳам маслаҳатларингиз бордир.

Қадрли ҳамкасблар. Сизнинг ўқувчиларингиз ҳам қалб кечинмаларини ифодалаб, мактуб ёзди-ларми? Ўз фикрларини сизларга ишонадиларми? Орангизда «хитой девор»лари йўқми? Умуман, мактубларни иншо ўрнида қабул эта оласизми? Мен бир қолипдаги иншолардан кўра шундай самимий мактубларни устун қўймоқчиман. Иншони дил изҳорига, мустақил фикрлашга ундовчи мактубларга айлантисак дейман. Асар қаҳрамонларига, ёзувчиларга мактублар ёзишса дейман ва ҳозир шундай мактублар ёздиришга ундамоқдаман. Бу борада сизларнинг фикрларингиз билан танишишни истайман. Келинг, азиз устозлар, баҳслашайлик. Фикр билдирайлик, тажриба алмашайлик. Зеро, ҳақиқат баҳсларда туғилади. Фикрларингизни кутувчи, ҳамкасбингиз ва мактубларни оққа кўчирувчи

Маҳмуда ЗОИРХОН
қизи,
Тошкентдаги
274-мактаб
муаллимаси.

КАТТАЛАР, КИЧИКЛАР КЎНГЛИГА КИРАЙЛИК

Устоз ва ўқувчи! Улар орасида «Хитой девори» бўлиши шартми? Жавоблар рангбаранг. Айримлар устоз ва шогирд, ўқитувчи ва ўқувчи дўстдек, яқин сирдошдек бўлгани маъқул дейишса, айримлар устоз ўз обрўсини сақлаб, шогирди билан тенгдошдек муомалада бўлмагани яхши, дея фикр билдирадилар. Мен эса ўқувчиларим билан яқин дўст, сирдош бўлсам дейман. Ўқувчиларим ўз «сирлари»ни ишониб айтишади, баъзилари эса мактублар битиб, «уйингизда ўқинг» деб беришади. 9-«А» синфида Азиза Маҳмудова деган ўқувчим бор. Азиза уятчан, таъсирчан қиз. Кўпинча менга мактублар ёзади, ўқиб ҳузур қиласиз. Гўё шеър ёки бадиий асардан парча ўқигандек бўласиз. Азиза каби бошқа ўқувчиларим ҳам дил тубида сақлаганларини қоғозга тушириб менга етказадилар. Уларни сиз ҳам ўқиб кўринг-а.

эканда!

Устоз, менга маслаҳат беринг, фақат синфдошларим орасида эмас, ёлғиз ўзимни чақириб. Репетиторга пул йиғиш учун ёки пуллик курсларда ўқиш учун қандай пул тўплай?

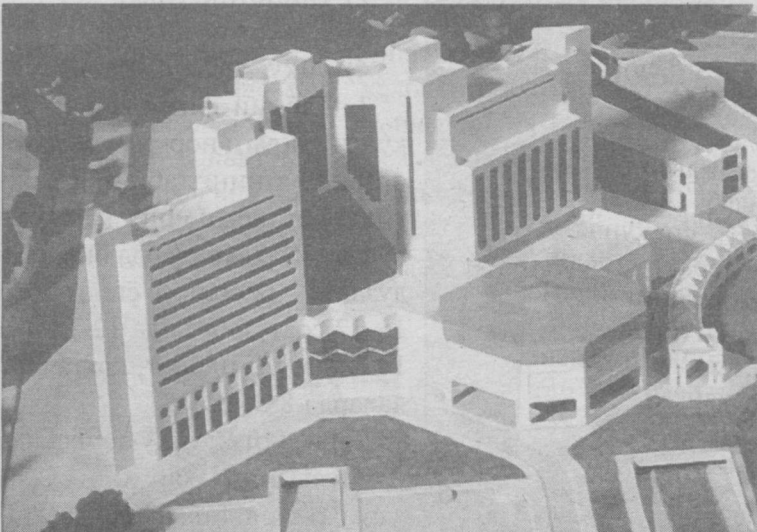
Ўқувчингиз Х. ***

Албатта, бу ўқувчим билан суҳбатлашдим. Мактабимиздаги инглиз тили ўқитувчилари кучли эканини, дарс жараёнида улардан тилни пухта ўрганиб, репетиторсиз ҳам ўқишга кира олишини айтдим. Унинг кўзларида чарақлаган нурни, қувончни кўриб шодландим.

ман. Ёш бўлсам-да соғлигим яхши эмас. Яқинда адам «Сени зўр ўқишга гаплашиб қўйдим, пулини тўлайман, репетиторга ҳам борма», — дедилар. Қайси ўқишга десам, бой ўқишга деб кулдилар. Ҳайрон бўлсам, тушунтириб бердилар: — Божхона ходимларини тайёрлайдиган ўқиш экан. Келажакнинг зўр бўлади. Бой бўласан, обрўинг баланд бўлади. Ҳозир шифокорларга нон йўқ. Ҳамма ёқда қисқартириш. Беморлар касалхонага дори-дармон, овқат учун ўзлари пул тўлашяпти. Врачга куруқ раҳмат ҳам йўқ.

қобилиятли, дўстларидан ҳеч нарсани аямайдиган, кўпчилик учун қайғурувчи, кўнгли нозик қиз. У ажойиб актёр бўлиши ҳам мумкин, интиласа шифокор ҳам. Лекин нозиккина бу қизнинг божхона ходими бўлишини кўз олдимга келтира олмайман. Унга жавобим: бой бўлишингиз шарт эмас, бойлик бир копток, думалаб кетаверади. Бугун бор, эртага йўқ. Аммо касбингиз бир умр сиз билан. Ишга шошиб — интилиб бориш, касбини эъозлаш — катта бахт — бойлик. Яна билмадим. Ҳар кимнинг бахт ҳақидаги тушунчаси ҳар хилда.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАРИ

Мустақилликка эришган Ўзбекистонимизнинг танлаган ислохот йўли ижтимоий йўналтирилган бозор муносабатларини шакллантиришга қаратилган. Ҳозирги кунда Ўзбекистон эркин бозор иқтисодиётига асосланган кучли демократик ҳуқуқий давлат қуриш йўлидан бормоқда.

Бозор иқтисодиётига ўтиш иқтисодий жиҳатдан қудратли ва ҳуқуқий мустаҳкам давлат барпо этмоқ учун мустақил ташқи иқтисодий алоқалар ўрнатиш, яъни чет мамлакатлар билан иқтисодий муносабатларни амалга ошириш мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаги муҳим вазифаларидан эди. Юқорида айтиб ўтилганидек ички иқтисодиётни ривожлантириш учун чет мамлакатлар билан ўзаро иқтисодий алоқаларни ўрнатиш муҳим аҳамиятга эга. Мустақилликнинг дастлабки йилларида ташқи сиёсатимизни йўлга қўйишнинг асосий тамойиллари ишлаб чиқилди ва изчил амалга оширила бошланди. Бу тамойиллар аввало Ўзбекистон ташқи сиёсатини тенг ҳуқуқийлик ва ўзаро манфаатдорлик, бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашмаслик негизида қуришга интилаётганлигидан келиб чиқади. Шунинг учун иқтисодиётимизнинг келажаги унинг жаҳон хўжалигига қўшилишига боғлиқ деб айта оламиз.

Ўзбекистоннинг чет мамлакатлар билан иқтисодий фаолият юргизишга мустақилликнинг дастлабки йилларидаёқ замин яратилди: Ўзбекистонни 160 дан ортиқ давлат тан олди, улардан 74 таси билан дипломатик алоқалар ўрнатилди.

Ҳозирги кунда АҚШ, Япония, Германия, Буюк Британия, Франция каби кучли "еттилик"ка кирган давлатларнинг шунингдек, Хитой, Ҳиндистон, Туркия каби ривожланаётган давлатларнинг элчихоналари ишлаб турибди.

Уларнинг ҳар бири Ўзбекистон билан мустаҳкам иқтисодий,

сиёсий, маданий ва ижтимоий соҳада алоқалар ўрнатиш ва ҳамкорлик қилиш учун ҳаракат қилмоқда.

Юқорида санаб ўтилган ва умуман бошқа мамлакатларнинг инвестицияларини мамлакатимизга жалб қилиш чоралари кўрилди. 1992-1997 йилларда иқтисодиётимизга 7 миллиард АҚШ доллари ҳажмида хорижий инвестициялар жалб қилинди. Биргина 1997 йилда ўзлаштирилган хорижий инвестициялар салмоғи 1 миллиарддан зиёдроқ АҚШ долларини ташкил этади.

1997 йилга келиб, дунёнинг 80 мамлакатлари сармоядорлари иштирокида ташкил этилган 3200 та қўшма корхона фаолият кўрсата бошлади.

Ўзбекистон чет эл инвестициялари иштирокида 2.5 миллиард куб метр газ ҳайдаш қувватига эга бўлган компрессор станцияси, Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи қурилди ва ишлаб чиқариш анча ўсди.

Хорижий давлатларнинг йирик корхоналари билан ҳамкорликда бунёд этилган корхоналар иқтисодиётимизда салмоқли ўрин эгаллаган. Жумладан мамлакатимизда АҚШ билан ҳамкорликда "Зарафшон-Ньюмонт", Жанубий Кореянинг "ДЭУ корпорейшн" корпорацияси билан биргаликда "ЎзДЭУавто" ва "ЎзДЭУ электроникс" қўшма корхонаси, Италия билан "Ўзиталмотор", Буюк Британия билан ҳамкорликда "ЎзБАТ" ҳиссадорлик бирлашмалари, Германиянинг "Мерседес-Бенц" фирмаси билан биргаликда Хоразм ҳиссадорлик ишлаб чиқариш бирлашмаси бунёд этилди.

Биргина "ЎзДЭУавто" қўшма корхонасининг фаолиятига тўхталиб ўтадиган бўлсак. Уни қуришга сарфланган сармоянинг 50%ни "ДЭУ" корпорацияси ва 50%ни "Ўзавтосаноат" уюшмаси ажратди. Қурилиш ишлари 1993 йилнинг февраль ойида бошланди ва унинг биринчи навбати 1996

йил март ойида ишга туширилди. 1996 йилнинг март ойида "Дамас", июнь ойида "Тико", июль ойида "Нексия" русумли автомобиллар ишлаб чиқарила бошланди. "ЎзДЭУавто" қўшма корхонаси 1996 йилда 25 минг дона автомобиль ишлаб чиқарган бўлса, 1997 йилга келиб бу кўрсаткич 64900 дона автомобилга кўпайди. Ўзбекистон дунёда автомобиль ишлаб чиқарувчи 28 - мамлакатга айланди. Бу эса ўз навбатида Ўзбекистоннинг жаҳонда орасида муносиб ўрин эгаллаётганлигидан далолат беради.

Давлатимиз хориж мамлакатлари билан ҳамкорлик қилиш билан бирга халқаро иқтисодий ва молиявий ташкилотларга аъзо бўлиб, уларнинг фаолиятида қатнашмоқда. Ўзбекистон аъзо бўлган ва унда ўзининг фаол сиёсатини ўтказа бошлаган халқаро ташкилотларга БМТнинг иқтисодий муассасалари, Жаҳон банки, халқаро валюта фонди, халқаро молия корпорацияси, иқтисодий тараққиётга кўмаклашувчи ташкилот, халқаро меҳнат ташкилоти каби ташкилотларни мисол қилиб келтиришимиз мумкин.

Жаҳон иқтисодиётига қўшилишидан мақсад - Ўзбекистондаги барча хўжалик субъектларининг ташқи дунё билан ўзаро алоқалари учун тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро манфаатдорлик асосида халқаро валюта-молия ва савдо меҳанизмларига қўшилишни назарда тутилади.

Хулоса. Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида, дунёнинг етакчи мамлакатлари орасидан муносиб ўрин эгаллашга интилмоқда.

Президентимиз И.А.Каримов айтганларидек: "Эшикларимиз дунё учун очик ва дунё эшиклари ҳам биз учун очик бўлишига ҳаракат қиляпмиз".

Дилдора ДОСМЕТОВА,
Тошкент шаҳар Сергели
туманидаги 301-мактабнинг
9-"Б" синф ўқувчиси.

ИҚТИСОДИЙ ЛУҒАТ

А

Айирбошлаш тенгламаси -

пул таклифи (М), пул муомала тезлиги (V), товар ва хизматлар ўртача нархи (P) ва сотилган товар ва хизматлар умумий миқдори (Q) ларни боғловчи тенглама:
 $M \cdot V = P \cdot Q$.

"Айик" (ингл. "bear" рус. "медведь") -

биржаларда нарх пасайишини кутиб ("хўкиз"нинг акси) ҳаракат қиладиган коммерсант (тожир). Бу ибора нарх пасаяди деб ҳисоблайдиган одамлар учун ҳам ишлатилади.

Актив -

1) бухгалтерия балансининг қисми бўлиб, унда ҳисобот санасида корхона мулки ва маблағларининг пулдаги ифодаси, уларнинг таркиби ва тақсимоли кўрсатилади;
2) корхона мулки ёки маблағлари: бинолар, машиналар, нақд пуллар.

Акция (пай қогоз) -

акционерлик жамияти чиқарган қимматбаҳо қогоз. Акция эгасининг шу жамият маблағига қўшган ҳиссасини ва шунга мувофиқ топилган фойданинг бир қисмини дивиденд тариқасида олишини, уни бошқариб туришда қатнаша олишини тасдиқлайди.

Акционерлик (пайчилик)

жамияти -

турли корхона, ташкилот, банк, компания ва айрим шахслар пул маблағларини шерикчилик асосида ва соҳибкорлик мақсадида бирлаштирадиган жамият (корхона). Муомалага номинал қиймати кўрсатилган акциялар чиқариш ва уни сотиш бундай жамиятнинг негизини ташкил этади.

Акциянинг номинал нархи -

акциянинг акционерлик жамияти таъсис этилганда сотилган дастлабки нархи.

Акция пакети -

сотиб олинган акциялар миқдори.

Акция назорат пакети -

акция эгасига акционерлик жамиятида ҳукмронликни таъминлайдиган акция миқдори; чиқарилган акцияларнинг умумий суммасида бир шахс, компания ёки давлатнинг йирик ҳиссаси. Акционерлик жамиятининг йиғилишида ҳал қилувчи овозга эга бўлиш ҳуқуқини беради (бунда жами акционер капиталининг 51% га эмас, балки 20-30%, баъзан ундан ҳам камроқ ҳиссага эга бўлиши кифоя).

Амортизация -

асосий фондлар қийматларининг улар орқали яратиладиган маҳсулот ёки хизматларга секин-аста ўтиши, пул маблағларининг мақсадга мувофиқ тўпланиши ва уларнинг, кейинчалик емирилган асосий фондларни тиклашга сарфланиши. Асосий фондлар иш давомида емирилиб, ўзларининг харид қийматини йўқота боради. Ишлаб чиқарилган маҳсулотларни реализация қилишдан (сотишдан) олинган даромаднинг бир қисми асосий фондларни тиклаш учун махсус амортизация фондига ўтказилади.

Анкета -

бирор маълумот олиш ёки омма фикрини тўплаш учун белгиланган сўроқ варақаси.

Антимонополь -

иқтисодиётни монополия (якка ҳукмронлик)дан ҳалос этиш ва монополияларни чеклаб қўйишга чиқарилган давлат қонунлари.

Асосий мақсад -

мақсадлар ичида энг муҳими.

КИМНИНГ ЖАВОБИ ТЎҒРИ

Одил Қодир билан Қобилга савол берди: "Қосим учинчи қаватга кўтарилиши учун ўн иккита зинани босиб ўтди. У олтинчи қаватга чиққунча жами нечта зинани босиши керак?". Қобил бу саволга дарҳол:

- Йигирма тўртта! - деб жавоб берди. Қодир эса бир муддат ўйлаб:

- Йўқ, олтинчи қаватга чиққунча у ўттизта зинадан ўтиши керак, - деди. Шунда Одил уларга қаватларнинг зиналарини чизиб, сонини санаттирди.

Текшириб кўринг-чи, улардаги қайси бирининг жавоби тўғри экан?

МАСАЛА

Қанотлари 12 метр кенгликда бўлган самолёт учиб ўтаётганида пастда суратга олинди. Самолёт айнан фотоаппарат устидан учиб ўтди. Камера ботиғи 12 см. тасвир ўлчами 8 мм.

Самолёт суратга олинганда қандай баландликда учган.

Тўртта ҳар хил йўл билан бир хил рақамлар орқали 100 ҳосил қилинг.

Бола қутичага 8 та қўнғизча ва қуртчаларни йиғди. Уларни оёқчаларини санаб кўрса, 54 та чиқди.

Қутичада нечта қўнғизча ва қуртча бор?

ТИРИК МАСШТАБ

Жисмларнинг тахминан узунлигини ўлчаш учун, албатта, метр олиб юриш шарт эмас. Буни қўлда бажарса ҳам бўлаверади. Бунинг учун қўлингиздан фойдаланасиз:

а) аввало қўлингизни бош ва кўрсаткич бармоқ оралиқларини ўлчанг;

б) кафтингиз кенглигини эса қўлингизни текис жойига қўйиб ёки чизгич устида бош бармоқ бошидан то жинжалок бўғимигача ўлчасиз;

в) сўнг бармоқларингиз оралигини ўлчанг.

д) кейин бош бармоқ ва жинжалок оралигини ўлчанг. Тирик масштаб сира исталган жойда асқотиши мумкин.

ЎТГАН СОНДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН

КРОССВОРДНИНГ ЖАВОБИ:

Ёнига: 1. Свислочь. 4. Днепр. 5. Москва. 7. Дуагава. 9. Висла. 11. Сена. 12. Темза. Бўйига: 2. Тигр. 3. Потомак. 6. Дунай. 8. Тибр. 10. Танлесеп.

УЙҚУ ТУРЛАРИ

Одамда уйқунинг қуйидаги турлари мавжуд:

- 1) табиий физиологик уйқу;
- 2) гипнотик уйқу;
- 3) наркотик уйқу;
- 4) уйқу касалликлари.

1. Табиий физиологик уйқу ҳар кунги тундаги нормал уйқудир. Одам организмнинг табиий физиологик уйқуга эҳтиёжи ёшга қараб турлича бўлади. Чақалоқларда бир кеча-кундузда 21-22 соат, 1 ёшли болаларда 16-17 соат, 6-7 ёшда 12-13 соат, 13-14 ёшда 9.5-10 соат, катта ёшли болаларда 8 соат.

2. Гипнотик уйқу бошқа одам ёки гипнозчининг ҳар хил сўзлари ва ҳаракатлари таъсирида юзага келади. Бунда гипнозланган одамнинг бош мия ярим шарларининг пўстлоқ қисмидаги нерв марказларининг ҳаммаси эмас, балки маълум қисми тормозланади. Шунинг учун гипноз ҳолатидаги одамда фикрлаш, онг каби олий нерв фаолиятига хос хусусиятлар вақтинча йўқолади, лекин ҳаракатланиш, гапириш қобилияти сақланади. Шунинг учун у гипнозчининг буйруқларини, топшириқларини бажараверади, яъни юр деса юради, ўтир деса ўтиради, ашула айт деса айтади. Гипнозлаш усули баъзи руҳий касалликларни даволашда қўлланилади.

3. Наркотик уйқу ҳар хил химиявий дори моддалари таъсирида бош мия нерв ҳужайраларида тормозланиш ҳолати юзага келиши билан ҳарактерланади. Наркотик уйқунинг давом этиш муддати, унинг юзаки ёки чуқур бўлиши қўлланилган наркотик моддаларнинг миқдорига ва химиявий хусусиятига боғлиқ. Наркотик уйқу тиббиётда ҳар хил операциялар ўтказишда қўлланилади.

4. Уйқу касалликларига:

- а) ойпараст (лунатик),
- б) летаргия уйқуси,
- с) уйқусизлик.

а) Ойпараст (лунатик) касаллигида одам тунги уйқу вақтида кечаси ўрнидан туриб, уйдаги буюмларни йиғиштиради, ўрнини ўзгартиради, деразани очади, ҳовлига чиқади, баъзилари эса деворга чиқади, ҳатто кўчага чиқиб кетиб, яна қайтиб келиб ўрнига ётади ва уйқуни давом эттиради. Эртаси кун ҳеч нарсани эслай олмайди. Бунинг сабаби одам нерв системасининг ўта чарчаши, ҳаяжоналаниши, кўрқиб, оғир касалликлар натижасида бош мия нерв ҳужайраларида кўзғалиш ва тормозланиш жараёнлари мувозанатининг бузилишидир. Бундай инсонлар, айниқса, болалар ўзиз ухламасликлари керак, яъни уларнинг ёнида яқин кишилари бўлгани маъқул. Тунги вақтда хонада ёруғлик бўлмаслиги керак. Бу касалликка уч-

раган одамлар асаб-руҳий касалликлар шифокори маслаҳати асосида даволанадилар.

б) Летаргия уйқуси - бу касаллик ҳолати бўлиб, одамда тўсатдан юзага келади. Одам чуқур уйқуга кетади. Унинг нафас олиши ва юрак уриши жуда секинлашиб, ҳатто сезилмайдиган даражада бўлади. Шунинг учун бундай одамни баъзан ўлган деб ҳам ўйлайдилар. Чунки бундай уйқуга кетган одам ҳеч нарсани сезмайди (чақирганни, қимирлатганни, оғриқни). Чуқур текшириш натижасидагина унинг тириклиги аниқланади. Летаргия уйқуси бир неча соат, ҳафта, ой ва йиллар давом этиши мумкин. Уйғониш ҳам худди уйқу пайдо бўлишига ўхшаб, тўсатдан, кутилмаган вақтида содир бўлади. Маълум вақт ўтгач, бундай уйқу яна такрорланиши мумкин. Летаргия уйқусининг сабаби турлича: нерв системасининг туғма ўта кўзғалувчанлик ва тормозланиш хусусиятлари, оғир нерв касалликларидан тузалган одамларда, ўта чарчаш, бош миянинг шикастланиши каби-лар. Бундай одамларда бош мия нерв ҳужайраларида кўзғалиш ва тормозланиш жараёнларининг мувозанати бузилган бўлиб, ҳаяжонланиш, кўрқиб, кайфият бузилиши каби-лар летаргия уйқуси юзага келишига сабаб бўлади.

с) Уйқусизлик (инсомния, агрипния) - тунги уйқунинг бузилиши, яъни узоқ вақт ухлай олмаслик, бевақт уйғониш, тун давомида тез-тез уйғониш ва ниҳоят, тунги уйқунинг бутунлай йўқолиши. Бунинг сабаблари: бош миянинг шикастланиши оқибатлари, ақлий меҳнатдан зўриқиш туфайли содир бўладиган невроз касаллиги, нерв системасининг химиявий моддалар (спиртли ичимликлар, никотин ва бошқалар) билан заҳарланиш, ўта ҳаяжонланиш, изтироб чекиш, узоқ муддат давомида кун тартибининг бузилиши каби-лар.

Уйқусизликнинг олдини олиш учун аввало одам кун тартибига риоя қилиш, яъни маълум вақтда ўхлаши ва уйғониши керак. Ўта ҳаяжонланмаслик, бўлар-бўлмасга изтироб чекмаслик. Бу касалликлар бўлганда ҳар кун кечки уйқу олтидан 50-100 мл қайнаган сувга 20-30 г асал ёки шакар, новвот эритиб ичиш, бир пиёла кефир истеъмол қилиш, 20-30 дақиқа очиқ ҳавода сайр қилиш, 8-10 дақиқа илиқ ванна қабул қилиш (сув ҳарорати +36+38°) ёки оёқларни илиқ сувга солиб туриш каби-лар тавсия этилади. Агар бу тадбирлар ёрдам бермаса, шифокорга мурожаат этиш керак.

Нигора ЮСУПОВА.

УСТАСИ ФАРАНГ ҚАЛЛОБЛАР

Sunday Times газетасининг ёзишича, қаллоблар бизнеснинг янги турини топибдилар. Бу сохта имзо ва дастхатлар тайёрлашдир. Қаллоблар бу қалбаки ишни амалга ошириш учун компьютер ва нусха кўчириш техникасининг энг сўнгги ютуқларидан фойдаланганлар. шу боис ҳатто энг тажрибали экспертлар ҳам қалбаки нусхани аслидан ажратишга қийналишган.

Жиноятчилар сохта имзоли суратларни ва очиқ хатларни асосан кимошди савдоларида пулалашган. Бундан 100 минг фунт стерлинг фойда қолган. Айниқса малика Диана ва Жон Леннон суратлари, очиқ хатларига та-

лаборлар кўп бўлган.

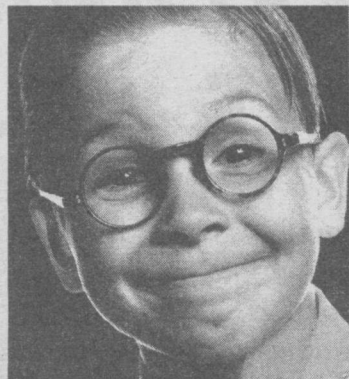
Диана имзоси сохта-лаштирилган очиқ хатларнинг ҳар бири 3 минг доллардан сотилган. Дастхатларга бўлган талаб ҳам очиқ хатлардан қилишмаяпти. Ҳозирда мухлислар қўлида машҳур кишиларнинг қиймати 1.6 млн. фунтдан ортиқ имзоли дастхатлари мавжуд. Улар орасида Шекспирнинг қисқа хатлари-

дан тортиб, Жон Леннон имзо чекган конвертларгача бор.

Лекин бу мутаҳамлар, марҳумларку тилга қирмайдия, тирикларнинг ҳам имзоларини сохта-лаштиришдан чўчишмаяпти. Масалан, қалбаки қоғозлар ичида, "Манчестер Юнайтед" футбол командасининг ўйинчиси Дэвид Бекхамнинг дастхатлари ҳам бор.

АЙТИЛГАН СЎЗ - ОТИЛГАН ЎҚ

Жамоа орасида ёхуд айрим шахсларга бирор гапни айтишдан аввал уни обдон ўйлаб, атрофлича мулоҳаза қилиб олиш зарурлиги уқтириляпти. Кишининг айтган ҳар бир сўзи - хоҳ яхши, хоҳ ёмон, хоҳ ўринли, хоҳ ўринсиз бўлсин, уни асло қайтариб бўлмайди. Айниқса ҳақорат, пичинг, кесатик, мазах, камситиш каби сўзлардан эҳтиёт бўлиш керак.

Вар.: "Оғиздан чиққан сўз қайтмас"; "Гап эгаси билан юрмайди"; "Пуф десанг, оғзингдан чиқади-кетади, оқибатини ўйла"; "Сўзлаганинг кумуш бўлса, тек турганинг - олтин"; "Сақланган сўз - соф олтин"; "Айтмасдан бурун сўзга сен эга, айтгандан сўнг сенга сўз эга"; "Айтар сўзни айт, айтмас сўздан қайт"; "Арзимаган гап оғизда қолсин".

ЭНГ АЗИЗ, МЎЎТАБАР ЗОТ - ОНА

Инсониятни авлодлар билан боғлаб турувчи халқа - оналардир. Доно халқимиз таъкидлаганидек, онанинг бир қўли бешикни, бир қўли дунёни тебратади. Шунинг учун бўлса керак, дунёдаги барча яхши сўзлар оналарни мадҳ этишга қаратилган. Оналар ҳақида илиқ сўз айтмаган бирор та шоир ҳам, бирорта адиб ҳам ўтмаган. Бастакор овозининг оҳанги оналарни мадҳ этаётганда майинлашиб кетади. Рассомлар бўёқларининг энг сарасини оналар сиймосини тасвирлашга сарф этадилар. Хонанда оналарни куйлаётганда хониши янада янгроқ жаранглайди. Оналар ижодкорлар илҳомига манбаа эканлигига, ҳеч ким шубҳа қилмайди.

Шу сабабли ҳозир мен учун дунёда энг латофатли, меҳрибон, гўзал инсон бўлиб қолган онажоним ҳақида сўз юритмоқчиман.

Эй, онажон, қанчалар мунис, қанчалар меҳрибонсиз. Сизнинг номингиз доимо ватан каби буюк сўзга боғлиқ, сиз ҳам биттасиз, ватан ҳам битта. Сиз ҳам мўътабарсиз, ватан ҳам азиз ва кенг. Иссиқ нигоҳларингиз билан боққанингизда, айрим масалаларда қийналиб сиздан нажот кутиб қолганларимда, қадоқ босган қўлларингиз билан бошимни силаганингизда мен учун ҳар қандай пайдо бўлган тўсиқ, қўрқув ўз-ўзидан йўқолиб кетади.

Ҳар доим сизнинг юз-кўзларингиздан кулгу аримаслигини истайман. Лекин сиз ичингизда куласиз. Ҳа, ҳа, ички туйғуларингиз ёки бўлмаса дилингизда ётган бор гапни оддий сўзлар орқали ифода этасиз. Айрим тенгдошларимнинг онажонлари ўз болаларини кўкларга чиқариб мақтайдилар. Сиз уларга ҳеч ўхшамайсиз. Биз сизнинг қилган ишимиздан

хурсанд бўлиб, кўнглингиз тоғдай кўтарилиб кетганини ҳам, юзингизнинг ёришиб кетишидан билиб оламиз. Киши касал бўлиб ётиб қолган пайтлари бўлар экан. Мен учун ўша инсон сиз бўлдингиз, онажон!

Ҳаммага, аллоҳ, узунми-қисқами умр берган. Инсоннинг умри қандай бошланган бўлса, у қандайдир вақт давом этиб, шу залда тугайди. Баъзида ҳаёлларим билан бўлиб бошим шу кўчаларга ҳам кириб қолади. Шунда сиздан, ўз оила аъзоларимдан бир кун келиб айрим ишимни ўйлаб, ногоҳон кўзларимда ёш қалқийди. Аммо, оқиб тушмайди. Чунки мен ҳали бундай ҳолга тушмаганман, бошимдан кечирмаганман ва бевақт кечирмайин ҳам. Онажон сизга аллоҳим узундан-узоқ умр, шодлик билан тўла бўлган кўп-кўп йиллар берган бўлсин.

Онажоним, меҳрибоним, сиз мен учун, фарзандларингиз учун энг қадрли, энг суюкли, қолаверса энг азиз ва энг муқаддас инсонсиз. Аёллар йили - байрамингиз муборак бўлсин, онажон!

Нигора ЮСУПОВА.

АЙТМОҚ ОСОН, ҚИЛМОҚ ҚИЙИН

Бу мақолни кўпинча "мақтанма, айтишга айтяпсан-у, аммо қила олмайсан", деган маънода қўлайдилар. Бундан ташқари, ишни бажарувчи томонидан мушкул иш топширган кишига нисбатан айтилади. Вар.: "Гап билан ўроқ ўриш осон"; "Сўзда ботир бўлмоқ осон"; "Ўртоқларимиз Камишқапада мактаб қурмоқчилар... Гап билан ўроқ ўриш осон. Янги мактаб қуришга арава ёғоч, тахта, тунука керак. Хўш, буларни қаёқдан топиб бўлади?"

КЕЛИНГ, ДЎСТЛАР ТАНИШАЙЛИК

Ассалому алайкум, мен Мирсоатова Моҳира. Моҳирой деб эркалиб чақирсангиз ҳам бўлаверади. 1984 йил 11 апрель Тошкент шаҳрида таваллуд топдим. Ростини айтсам, ўқишим аъло эмас, севган фанларим она тили, адабиёт, биология, тарих ва алгебра. Мен кўпинча дугоналарим билан келишмай қоламан. Уларнинг айтишларига қараганда мен жуда ҳам шўх, кўп гапирадиган, кўп нарсани ўзимга олмайдиган ва албатта сўзида турадиган қиз эканман. Мен кўпроқ бадий китобларни ўқишни, расм чизишни жуда-жуда ёқтираман. Бўш вақтимда ойижонимга ёрдам бериб тураман. Бадий китоблардан "Меҳробдан чаён", "Уч кўчанинг охири", "Шайтанат" ва "Умр савдоси" номли китобларни ўқиганман. Ойнаи жаҳонда комедия ва даҳшатли маҳлуқлар иштирок

этадиган фильмларни ёқтираман, лекин бу маҳлуқлар кўз олдимдан ҳеч кетмайди, 1-2 ҳафталаб кўрқиб, уларни тушларимда кўриб чиқаман. Сизлар ҳам менга ўхшаб бундай фильмларни томоша қилиб юрманглар яна. Биз оилада 7 кишидан иборатмиз. Адажоним хусусийлаштириш бўлим бошлиғи, ойижоним ва опам уй бекалари, акам эса инспектор. Мен, синглим ва укам мактаб ўқувчилари. Мени яна бир асаддан-асал жияним бор. Унинг исми Шаҳзода, ёши 2 да, ҳозирдан ҳамма нарсани билади. Бизнинг уйимизда у "малика", ҳамма унинг хизматида. Ана танишиб ҳам олдик. Ният қиламанки, сизларга келгусида кўп-кўп қизиқарли мақолалар ёзиб дилингизни хушнуд этсам, ҳеч гап эмас. Худо хоҳласа, келажақда юрист бўлиб етишиш орзуим бор.

ХУРРИЯТНИНГ ХУРРИЯТ ҚИЗИ

Қизалоқлар қўғирчоқларининг кўйлакларини бир-бирларига кўз-кўзлайди. Келинчакка қиёслаб тикилган бу кўйлакларда ажиб маъно бор.

Айниқса, уларнинг ўйнаётган “қуда-андачилик” ўйинларида ҳаёт борга ўхшайди. Ҳамма қоидаларни жой-жойига қўйишади. Яна “қуда”ларнинг бир-бирларига кўрсатаётган илтифотларидан кўнглингиз тоғдек кўтарилади. “Чакки эмас”, дея ота-боболаримиздан мерос бўлиб қолган удумлар ҳақида ўйлаб қоласиз.

Салқингина дарахтнинг тагига тўшалган мўъжазгина дастурхон атрофини кўздан кечиранман...

Ҳаммаёқ озода, чиннидай қилиб супириб-сидирилган. Айниқса, мени дастурхон атрофига солинган “қуроқ кўрпачалар” ўзига тортди. Қизларга яқинлашдим:

- Қизлар, бугун кимдир келади шекилли, назаримда... катта тайёргарлик кўряпсизлар?

Қизлар маъсум кўзларини уялиб яширадилар. Буларнинг ҳаммаси учун ўзини Севара деб таништирган қувноққина қизалоқ жавоб беради.

- Бугун қудаларимиз келишмоқчи...

- Тўй бўлганига ҳам унча кўп бўлмабди, шекилли назаримда?

- Уч кун бўлди. Бугун куда чакирув қиялпмиз.

- Бу удумларни сизларга бирор киши ўргатиб турадимми?

- Йўк, ўзимиз биламиз. Буларнинг ҳаммасини уйимизда, кўшниларимизникида тўй бўлганда кўрганмиз.

- Қизлар бу дастурхон атрофига тўшалган кўрпачаларни ким тиккан? Қўғирчоқларингизни кўйлаклариничи?

- Хуррият опам тикканлар. Улар жудаям чиройли тикадилар. Ана ўзлариям келяптилар, Гўзал исмли қизчанинг кўзларида олов ёнади. Тўғриси, бу қизалоқ “Хуррият опам тикканлар” деганида мен каттароқ ёшли бир аёлни тасаввур қилган эдим.

Қаршимдан келаятган қизча эса, ўзининг кичкина жуссаси билан оғиргина қадамлар ташлаб, қизлар томон юриб келарди. Яна қўлларида нималардир бор. Улар матолардан тикилган “қуроқ сумкача”да бўлгани учун кўринмасди.

Мен бу тортинчоқ қизалоқни суҳбатга тортдим.

Дарвоқе, Хуррият Олимхўжаева Наманган вилоятининг,

Чуст туманига қарашли Олмос қишлоғининг фарзанди. У 1985 йилда туғилган. Муқимий номли 21-ўрта мактабнинг 6-“А” синфида ўқийди. У ёзги таътилда бичиш-тикиш, расм чизиш билан банд экан...

- Хуррият, тикувчиликни кимдан ўргангансан?

- Аямдан. Кейин мактабимиздаги “тикувчилик” тўғарагига қатнаймам.

- Мана бу “қуроқ кўрпача”ларни, “қуроқ сумкача”ни ҳам ўзинг тикканмисан?

- Ҳа, ўзим тикканман. Мана бу “қуроқ ёстиқ”ни эса бугун тикдим.

- Буларни сенга ким ўргатган?

- Бувижонимдан ўрганган эдим...

- Хуррият, бувижонинг билан ҳам гаплашсам бўлади-ми?

Негадир Хуррият маънос тортди қолди. Кўзларида нимадир гилтиллагандек бўлди. Бу қизчанинг шу топдаги кўзларини кўриб, титраб кетдим. Оғзимга келган калима шу бўлди:

- Илоё, жойлари жаннатда бўлсин. Улар қилолмаган ишларни сен охирига етказгин, синглим. Устозларинг борми, улар ҳақида гапириб бер.

- Рисқижон опа Умарова билан Маҳмуджон ака Баҳоновларни ҳурмат қиламан. Уларни фақат мен эмас, синфимиздаги барча ўқувчилар яхши кўришади.

- Хуррият, синглинг, укаларинг борми?

- Хуршида, Мафтуна исмли сингилларим, Фуломжон, Азизбек исмли укаларим бор.

- Уй ишларида аянгга ёрдам берасанми?

- Ҳа, ҳамма уй ишларини ўзим қилишга ҳаракат қиламан.

- Аянг ҳам роса хурсанд бўласалар керак-а? Хуррият, исмингни ким қўйган?

- Дадам қўйганлар. Оиламиздагилар Хуррият Исроилова деган санъаткорни жуда яхши кўришган. Ўшаларга ҳавас қилиб, Хуррият деб қўйганлар.

- Жудаям чиройли исминг бор экан. Энди сени орзуинг нима, ким бўлмоқчисан?

- Журналистларга ҳавасим келади. Айниқса, дадамни шеърлари газета, журналларда чиқса, оиламизда байрам бўлиб кетади.

- Ия, даданг шеър ёзадиларми, исмлари ким?

- Муроджон Олимхўжаев. Кўпинча Мурод Хўжа деб берадилар шеърларига.

- Сен Муроджон акани қизларимисан? Биламан, уларнинг болаларга ёзилган кўпгина шеърларини ўқиганман. Хуррият, дадангни жуда яхши инсон, деб эшитганман. Сен ҳам шунга лойиқ фарзанд бўлишинг керак.

Хуррият, сен ҳам шеърлар ёзиб турасанми?

- Йўк, ҳозирча ёзганим йўк. Лекин шеър, хикояларни қолдирмасдан ўқийман. Мени кўпинча расм чизгим келаверади. Синфимиздаги деворий газеталарга ҳам расм чизиб бераман.

- Қўғирчоқларингга кўйлакларни қайси вақтда тикасан?

- Дарсдан бўш вақтларимда. Мана ҳозир таътил вақтларида тикаман.

- Булар дарсларни ўзлаштиришингда ҳалақит бермайдими?

- Йўк, ҳаммасига улгурса бўлади. Аям айтадилар, қиз бола ҳамма нарсасига улгуриши керак, деб. Айниқса, уйга меҳмон келса, очиқ чехра билан кутиб олиб, очиқ чехра билан кузатиш керак, дейдилар.

- Демак, меҳмон келганда, аянг уйда бўлмасалар, ўзинг меҳмон кута оларкансан-да-а?

- Ҳа, менга Хуршида билан Мафтуна ёрдам беради. Аямни уйда йўқликларини билдирмасликка ҳаракат қиламиз.

- Укаларингга китоблар ўқиб берасанми?

- Хуршида ўзи ўқишни яхши кўради. Азизбек ҳали тушунмайди.

Фуломжон билан Мафтунага кўпроқ эртақ эшитиш ёқади. Дадам яқинда ўзлари ёшлиқларида ўқиган Худойберди Тўхтабоевнинг “Сариқ девни миниб” китобини топиб бердилар. “Ўзинг ҳам ўқи, укаларингга ҳам ўқиб бер”, дедилар. Ўзим ўқиб тугатдим. Менга жуда ёқди. Кулиб-кулиб ўқидим. Энди укаларимга ҳам ўқиб бермоқчиман.

- Хуррият, “Тонг юлдузи” газетасини ўқийсанми?

- Ҳа, дадам обкеладилар.

- Мактабингда-чи синфдошларинг ўқишмайдими?

- Билмадим. Мактабимизга камроқ келади. Ўқувчиларнинг ҳаммасига етмайди-да.

- Насиб қилса, мен сени газетага ёзаман. Сентябрьда сен у газетани устоз-муаллимларингга, синфдошларингга кўрсатгин. Зора, сизларни “Тонг юлдузи”га кўпроқ обуна қилиб, газетани ўқувчиларини янада кўпайишига ёрдам беришса... Айниқса, сен журналист бўлмоқчи экансан, газета, журналларни, китобларни жудаям кўп ўқишинг, мамлакатимизда, бутун дунёда рўй бераётган воқеа-ҳодисалардан хабардор бўлиб туришинг керак. Агар қишлоқ, туманингдаги янгиликлар ҳақида ёзиб турсанг, уни, албатта, газетамиз саҳифаларида ўқиб туришинг мумкин.

- Агар газетага чиқарсанглар, албатта, ёзаман.

- Хўп, Хуррият ёзгини таътилни яхши ўтказ. Биз сен билан яна кўришамиз.

Хосият РУСТАМОВА суҳбатлашди.

Шукуржон ҲАЛИМОВ олган сура

БАТАН ТАРОНАЛАРИ

Маҳмуд РАҲМАТУЛЛО

БАТАН,

АҲАД

БЎЛМАСАНГ...

Маҳмуд Раҳматулло қарийб ўттиз беш йилдан буён қалам тебратди. Унинг қаламини тебранишлари замон каби сокин, баъзан шиддаткор. У ҳассос шоир. Сўзларга гани, аммо қаттиққўл. Шоир қишлоғи - ватанининг буюк келажагига қаттиқ ишонади. У ҳамманинг дилида умидни собит қилишга чақиради.

ШУКРОНА

Самимий инсонни ардоқлар замин,
Яшамоқ - қандай бахт, шукрона айтиб.
Раҳмат! Лабимдаги оқ ноннинг таъмин,
Раҳмат келмасанг-да, ёшлигим қайтиб!

Яхши имконларнинг васлига шайдо,
Ҳаста ташналик мангу туражак.
Бир томчи умрингга рози бўл, дунё
Бир лаҳза ҳаёлга сен ҳам келажак!

БАТАН

Жондек ширин қасида, бу Ватандир, бу - Ватан,
Ҳам кўҳна, ҳам расида, бу Ватандир, бу - Ватан.

Куброю Мангуберди қайта тирилса эрди,
Меҳроби куббасида бу Ватандир, бу - Ватан!

Мисли қароғи кўздек борса қаерга ўзбек,
Юрагининг сасида бу Ватандир, бу - Ватан.

Тўқсон икки уруғли, Алпомишу, Гўрўғли,
Шерали наърасида бу Ватандир, бу - Ватан!

Фахру ғурур, ишончим, танҳогина қувончим,
Осиё ўртасида бу Ватандир, бу - Ватан!

Келажаги улуғвор, шону шараф, номус-ор,
Миллионлар уррасида бу Ватандир, бу - Ватан!

Маҳмудни ифтихори, бойлиги, куч-мадори,
Кўнглини куррасида бу Ватандир, бу - Ватан!

МАРДЛАР ҚЎРИҚЛАЙДИ БАТАННИ

Ватан туйғусидир олий, муқаддас,
Қайдан топиб бўлар бундай чаманни.
Барча замонларда кўрқоқлар эмас,
Мардлар қўриқлайди Ватанни!

Беватан бағрида дил эмас, армон,
Инидан айрилса, қушлар ҳам нолон,
Қалбида улуғвор муҳаббат пинҳон,
Мардлар қўриқлайди Ватанни!

Ватан байроғидан кўзларин узмай,
Асил йигитликнинг қасамин бузмай,
Қанча қаҳрамонлик бўлса - доим шай,
Мардлар қўриқлайди Ватанни!

Бепоен мамлакат ҳар кун бир яшар,
Ифтихор туйғуси дилларда тошар,
Навқирон - ўн тўққиз, йигирма яшар,
Мардлар қўриқлайди Ватанни!

БАХШИЁНА

Олам аро доврўқли,
Бойчибордай тўриқли,
Ўзига хос йўриқли,
Тўқсон икки уруғли,
Ватанимдан айланай,
Чаманимдан айланай!

Тарихи тўқ мағизли,
Манғит, барлос, ўғизли...
Ўғил-қизи гул юзли,
Маърифатли, таъмизли
Ватанимдан айланай,
Чаманимдан айланай!

Дунёда гулдуросим,
Юртим, хонам хосим,
Эй мустақил парвозим,
Эй бебаҳо олмосим,
Чаманимдан айланай,
Ватанимдан айланай!

Авлиёю анбиё
Айлаган экан дуо.
Оллоҳ бағишлаб зиё,
Тупроқлари тўтиё
Чаманимдан айланай,
Ватанимдан айланай!

Мактаб ижодкор ўқувчилари.

ЎЗБЕКИСТОН - КЎРКАМ, ДЕСИНЛАР

Бугун бошим менинг осмонда,
Таърифнинг бор юз минг дostonда.
Бугун гўзал, озод диёрсан,
Улуғ юртлар сафида борсан.
Жондан ортиқ суюк Ватаним,
Ўзбекистон - буюк Ватаним!

Юртбошинг, мард ўғлонларинг бор,
Мозийда кўп армонларинг бор.
Қутлуғ экан бугун насиба,
Келажагинг бўлсин осуда.
Жондан азииз суюк Ватаним,
Ўзбекистон - буюк Ватаним!

Бахтиёр бўл, ҳамиша бор бўл,
Осиёда номус ва ор бўл!
- Ўзбекистон - кўркам! - десинлар,
- Ўзбеклардан ўрган! - десинлар.
Жондан ортиқ суюк Ватаним,
Ўзбекистон - буюк Ватаним!

БАТАН МАДҲИ

Жонон Ватаним, аслида дурдона Ватансан,
Дурдоналигинг боиси, бир дона Ватансан.

Бағрингда сенинг кўнгил учун минг
шифо-малҳам,
Мозийда қадим ўзлиги туркона Ватансан.

Шамшир кўтариб келса ганим, бошини эгмас,
Жисмингда Широқ, шуҳрати Шарқона Ватансан.

Исминг адашиб Руму Ажам бўлгани - ҳайрат,
Тўқсонта уруғ, шиддати, мардона Ватансан.

Берган илминг мангу жаҳон қўйнида ҳикмат,
Шоиру шуур, олимۇ фарзона Ватансан!

Босган қадаминг тонгда қуёш чиққани монанд,
Жисмингда жону, ўзлиги жонона Ватансан!

Тақдир-да, абад ишқинг билан шод ўтадурман,
Рухим сифиниб, талпинар остона Ватансан!

Орзуинг, тилагинг, келажагинг кори бугундир,
Дунёда азал ўзи бек, афсона Ватансан.

Гар сенга жафо айласа ким қилма мурувват,
Ким сенга вафо айласа, дўстона Ватансан!

Хур, мустақил, армони йўқ ўлкам эрурсан,
Маҳмудга азииз ота диёр, Она Ватансан!

Юрагим юрак эмас,
Тилагим тилак эмас,
Ўзга юрт керак эмас,
Ватан, агар бўлмасанг.

Умримда унум йўқдир,
Менга бир тиним йўқдир,
Бахтиёр куним йўқдир,
Ватан, агар бўлмасанг.

Бағримдек кабоб қайда,
Маккадек тавоб қайда,
Топганим савоб қайда,
Ватан, агар бўлмасанг.

Ким суягай бошимдан,
Ким йиғлагай ёшимдан,
Қилич унар лошимдан,
Ватан, агар бўлмасанг!

Кўзларим юмулмасдир,
Армоним кўмилмасдир,
Кимлигим маълуммасдир,
Ватан, агар бўлмасанг!

Балки, дил эзиб санчар,
Балки, ғам тоғи янчар,
Қобирғам - дудам ханжар,
Ватан, агар бўлмасанг!

БАТАНИМ БОР, БАТАНИМ

Юрагимда ифтихор,
Тилагимда қуёш бор,
Тупроғи атру уфор,
Осмони энг беғубор
Ватаним бор, Ватаним!

Эътиқодли, иймонли,
Келажаги имконли,
Доим азииз меҳмонли,
Ору номус, виждонли,
Ватаним бор, Ватаним!

Буюк ўғлонлари бор,
Ҳар хонада ёр-ёр,
Тўйлари қатор-қатор,
Оллоҳ, расул мададкор
Ватаним бор, Ватаним!

Армоним йўқ дунёда
Тошлари ҳам тиллодан,
Ўргилайин худодан,
Ватанлардан зиёда
Ватаним бор, Ватаним!

Боботоғу Тангри тоғ,
Гуллагай эксанг таёқ,
Мисли жаннат, боғу-роғ,
Минг Ватандан яхшироқ
Ватаним бор, Ватаним!

Бухоро, Шош, Самарқанд,
Хўқанду Кеш, Наманган,
Асли нурдан яралган,
Ўзбекистон аталган
Ватаним бор, Ватаним!

МАЛИНАЛИ ҚУМОҚ ТОРТ

Кетадиган масаллиқлар: 250 гр. ун, 150 гр. ёғ, 100 гр. қанд, 1/2 лимон цедраси, 1 порошок ванилин упаси, 300 гр. малина қиёми, 100 гр. қанд упаси, 2 та тухум сариғи.

Масаллиқларни солиб (малина қиёми, қанд упаси безатишга ишлатилади) ўртача хамир қилинади. Хамирни 8 та зувалачаларга бўлиб, 3-4 мм қалинликда ёзилади ва газ печида пишириб олинади. Совуган “нон”ларни устма-уст қўйишдан аввал орасига малина қиёми сурилади. Нончаларга маълум шакл бериш ҳам мумкин. Торт усти қанд упаси, “нон” увоғлари, малина қиёми билан безатилади.

ҚИШ ҒАМИНИ ЁЗДА Е...

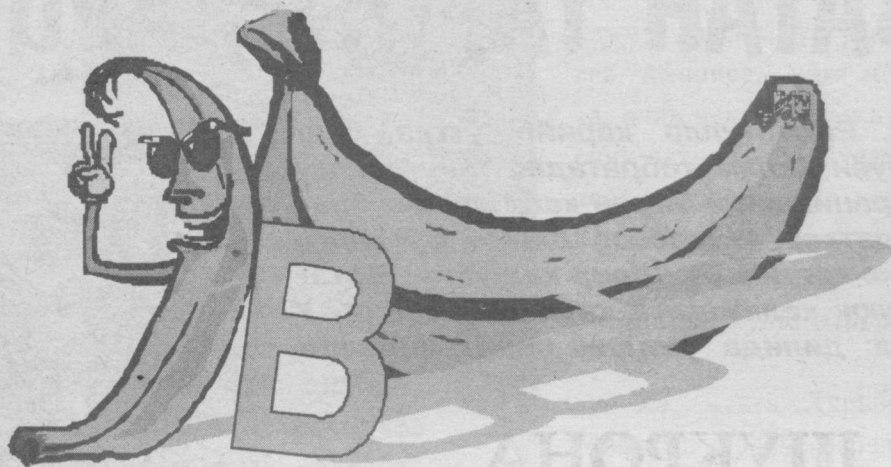

Қиш ғамини ёзда емок керак дейишади. Саранжом уй бекалари аллақачон қулупнай, малина, гилос мураббоси, компотини тайёрлаб, консервалаб ҳам олишди. Бундан ташқари олча, олхўри, гилосни қури-тиб, қишга ғамлаш мумкин.

Олча, олхўри ва гилос мевалари тезроқ қуриштиш мақсадида каустик суюқлигида: олча 3-5 сония, олхўри меваси 5-7 сония блан-

шировка қилади. Гилос меваси 85-90 даража иситилган сувда 2-4 дақиқа ушлаб турилади. Сўнг мевалар патнисга бир қаватдан қилиб терилади ва офтобга қуриштиш учун қўйилади. 3-4 кун ўтгандан кейин олхўри меваси ағдарилади ва сояда охиригача қуриштилади. Олча ва гилос мевалари офтобда охиригача қуриштилади. Олхўри қокисиди 25 фоиз нам, олчада 18, гилосда эса 19 фоиз нам бўлиши керак. Олхўрини қуриштиш 8-9 кун, олчаники 5-8 кун, гилосники эса 5-14 кун давом этади.

КУЧ-ҚУВВАТ МЕВАСИ

Ўзбекистон жаннатмакон ўлка. Юртимизда жондан бошқа барча нарсани топиш мумкин. Меваларни айтмайсизми. Айниқса ҳозир. Қулупнай, гилос, олма-ўрик. Эҳ-хе, саноғига етиб бўлмайди. Буларнинг ҳаммаси шу саховатли заминимизда ўсади. Фақат банандан ташқари. Тўғри еримизда банан ўсмайди, лекин бозорларимизда тўла банан. Ёшу-қарининг қўлида банан. Бу қовунга ўхшаш маза бор мева билан яқинроқ танишишни истайсизми?

Ҳа, дедингизми? Ундай бўлса эшитинг.

Банан ҳам фойдали ҳўл мевалар қаторига киради. У юрак-қон томир хасталиқларига даво қилар экан. Бананни кичкинтой укажонларимиздан ташқари теннисчилар ҳам жуда хуш қўришади. У узок давом этган жисмоний машқлардан сўнг куч-қувватни тез тиклашга ёрдам берар экан. Кўп куч талаб қилувчи машқлардан, мусобақалардан олдин ҳам

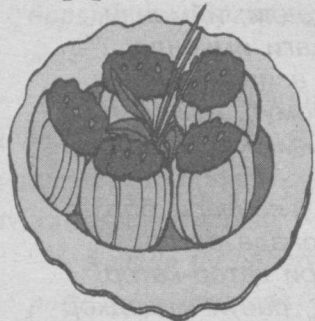
спортчиларнинг кўпчилиги тўйиб банан ер эканлар. Хоккейчилар ҳам бананхўр бўлишади. Опаларимиз эса банандан пардоз мақсадида ҳам фойдаланишади. Ундан сепкиларни кетказишда ҳам фойдаланишади.

Шунчалар сеvimли ва хушхўр деган номга эга бўлгунга қадар банан ҳам бошидан анча-мунча азоб-укубат, хўрлашларни ўтказган.

Уни биринчи бор мисрликлар истеъмолга лойиқ деб топишган. Улар бананнинг 40 дан ортик навини етиштиришга мувофиқ бўлганлар. Лекин Искандар Зулқарнайн Ҳиндистонга ҳарбий юриш чоғида бананни умрида биринчи марта кўрган ва... кўркиб кетган. Чунки саркарда бананни заҳарли деб ўйлагандида.

Лекин вақт ўтиши билан бу тасаввур ўзгарди. Банан барчанинг сеvimли мевасига айланиб қолди.

БУЛҒОРИ ДЎЛМА

Булғор гармдорининг орқаси олинади. Қиймага гўшт, пиёз, гуруч, тухум, помидор, қора мурч солиб аралаштирилади. Қийма булғор гармдорига тикилади. Қозонга гўштан чиққан суяқлар солиниб, устига дўлма терилади. Сувига гармдори, туз, лавр япроқлари ташлаб қўйилади ва 40-50 дақиқа паст оловда димланади.

1-1.5 кг булғор гармдори қиймасига: 500 гр. гўшт, 100 гр. гуруч, 1 та тухум, 3-4 бош пиёз, 2-3 та помидор, қора мурч, туз таъбга кўра қўйилади. Сувига 2-3 та лавр япроқлари, битта қизил гармдори, 1 чой қошиқ туз солинади.

МЕН ҚОРАМАН-МИ?!

Қуёш ваннаси ҳамма учун фойдали. У баданни чиниктиради, кишини бақувват қилади. Лекин уни қабул қилишда эҳтиёж бўлиш керак ва қолаверса шифокор билан бамаслаҳат бу ишни амалга оширган маъқул. Чунки ҳар соат ўзгариб турадиган қуёш нурлари соғлиққа зарар етказиши мумкин. Қуёш ваннаси - режимга қатъий амал қилишни талаб этади. Қуёш ваннасини қабул қилиш ҳаво ҳарорати +20* даражадан юқори бўлганида бошланади. Жуда чиникқан одамларгина ваннани 10-15 даража иссиқда олишлари мумкин.

Биринчи қуёш ваннаси - 3-5 дақиқа давом этади. Бу оралиқ бориб-бориб, 30-40 дақиқача этади. Пляжга отлана туриб, сира совунли сувда чўмилмаслик керак. Яхшиси терингизни.. қорайиш учун ишлатилинадиган ёғ ёки “Янтарь” мой упаси билан ҳўллаб олинг.

Офтобда узок ётиш соғлигингизга сира фойда қилмайди. Қайтага терингиз қуриб, ажин тушади, асаб тизимларингиз бўшаши, юракка таъсир қилади. “Қорайиш” давомида ётгандан кўра юрган, ҳаракатда бўлган фойдалироқ.

Қуёш ваннасини ҳеч қачон қуруқ ерга ётиб олмаслик керак. Тананинг бош қисми албатта оқ ёки қизил мато билан ўралган бўлиши керак. Қора кўзойнак тақиш ҳам тавсия қилинади. Қуёш ваннасини эрталаб олган маъқул. Кейингисини эса нонуштадан сўнг. Қуёш ваннасига чиқишдан олдин, албатта 10-15 дақиқа сояда терини

мўътадил ҳароратга келтириш керак.

Қуёш ваннасининг фойдаси, айниқса сув ва душ билан уйғунлашган ҳолда олиб борилса, жуда яхши фойда беради. Қуёш ваннасидан кейинги сув муолажалари танага ором бахш этади.

Ўзингизни нохуш сезсангиз, бошингиз айланиб, кўнглингиз беҳузур бўлса, бўшашсангиз ванна қабул қилишни дарҳол тўхтатинг.

“Қорайиш” ўтиб кетгудек бўлса, терингизни одеколон билан артингда, “Алоэ” кремни сурунг. Бундан кейин 2-3 кун умуман “қорайиш” ҳақида ўйламаганингиз маъқул.

ЧАЛОП

Иссиқ кунда чалоп жуда ҳам сеvimли истеъмол қилинади. Уни тайёрлашни ўрганиб олсангиз, оила аъзоларингизга тайёрлаб беришингиз мумкин. Қатикқа қайнатилиб совутилган сув қўшасиз. Тайёр масалikka таъбига қараб туз, майдаланган гармдори қўшасиз. Янги бодринг, редиска, кўк пиёз, кашнич, укроп, райхонларни майдалаб тўғралади ва сув аралаштирилган қатикқа қўйилади. Чалоп жазирама иссиқда энг чанқовбосди ва иштаҳа очувчи суюқликдир.

Бир ярим коса қатикқа 2 литр сув, 2 та бодринг, бир боғ редиска, ярим боғ кўкпиёз, озгина укроп, кашнич, райхон. Туз ва гармдори таъбга қараб солинади.

ЕРЛИКЛАР
ОРЗУСИ

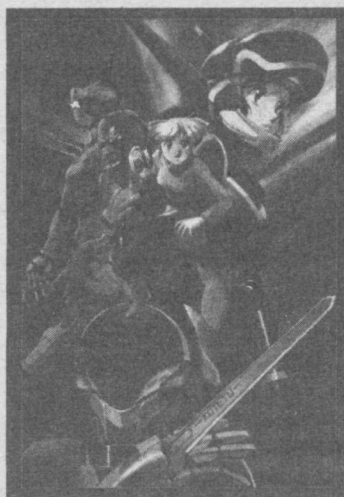
Хаётимизга янгидан-янги воқеа-ходисалар таъсири кириб келмоқда. Бугун кўпчилигимиз НУЖларни кўрмасакда, уларнинг борлигига ишонамиз. Америкаликларнинг ишончи эса сизникидан юз чандон кучли. Улар коинотда бошқа сайёраларда онгли ҳаёт мавжудлигига ишонади. Кўпчилик америкаликлар Ердаги одамлар билан ўзга сайёраликлар мулоқотда бўладилар деган фикрдалар. Баъзи америкаликлар эса америка ҳукумати Ердан ташқарида ҳаёт борлигидан хабардору, лекин бу ахборотни яшириб келмоқдалар, деб ҳисоблашади. Улар ўзга сайёраликларни ерликларга ўхшамайди дейишади.

Баъзилар ҳатто космик оламдан келганлар билан муносабатда бўлганман деб, ҳатто улар томонидан ўғирланганликларини ҳам тан олишади.

КУМ ҚҲРҚОҚ?

Ҳозир кўпчилик даҳшатли фильмларни кўришни ёқтиради. Бу фильмларни кўриб, баъзан қўқиб кетаман. Даҳшатни охиригача кўришга юрагим дов бермайди. Баъзан ўйлаб қоламман. Нима, асабларим шунчалар бўшми? Саволимга яқиндагина жавоб топдим. Америкадаги Мичиган олий ўқув юртининг профессори Кристан Харрисон Мичиган ва Висконсин университетлари талабалари ўртасида олиб борилган тадқиқотлари натижасини эълон қилди. Маълум бўлишича, ҳар уч талабадан биттаси болалигида кўрган даҳшатли фильми таассуротидан қийналар экан.

Болаликда кечирилган қўрқув, ваҳима оқибати, олим таъкидлашича, анча жиддий масала. Бу кечалари алаҳсираш, қўқинчли тушлар кўриш, болаликда қўрққан нарсасини эсласликка олиб келади. Кўплар катта бўлишгач ҳам эшикни ёпиб, ваннага киришади (уйга қотил кириб қолмаслиги учун). Яна бировлар сувда чўмилишдан қўқинишади. Акула еб қўйиши мумкин деган фикр бўлади. Ҳа, мана онгли заҳарланишини энг оддий усулдаги натижалари. Шундай экан, атрофимиздаги ҳеч бир нарсаси бефарқ бўлмаслигимиз керак.

САДОҚАТЛИ
ДҲСТ

Ҳайвонлар ичида инсонга энг вафодори ит, албатта. Ҳатто унга ҳайкал ҳам ўрнатилгани сизга маълум. Лекин садоқатлиликда от ҳам инсондан қолишмайди.

Эгасидан "етим қолган" отлар жудаликни жуда оғир кечиради. Улар анча вақтгача янги хўжайинларига кўника олишмайди.

Отларнинг эгаларининг мотам маросимларида қатнаштириш одати қадим-қадимдан пайдо бўлган. Қадимги римликлар ва германлар саркардалар билан видолашувга уларнинг сеvimли отларини ҳам олиб боришган. Кейинчалик бу одат инглизларга ҳам ўтади. Яқинда иордан халқининг раҳнамоси - қирол Хусайн Бен Талолнинг видолашув маросимига кўхна анъанасига ва марҳум хотирасига эҳтиром юзасидан қиролнинг Қамар лақабли сеvimли, сутдек оппоқ биясини ҳам олиб чиқдилар. Мотамда иштирок этган журналистларнинг берган хабарида, одатда чопқир ва ўйноқи Қамар тобут ортидан мунгли қиёфада, вақт-бевақт бўйинини эгиб, суст қадам ташлаган.

Дунёда отларни араблар жуда яхши кўради. Улар от деса жонини беришга ҳам тайёр.

ТАБИАТ МҲЪЖИЗАСИ

Табиатнинг тилсимлари олдида лол қолмай иложимиз йўқ. Унинг ғайриоддий ходисалари ҳақида кўп гапириш мумкин. Шулардан бири Перикутан вулкони. Кунлардан бир кун Урупас шахри қишлоғидаги бир деҳқон даласининг ўртасидан тутун

чиқа бошлади. Хазонлар ёнибдида деб ўйлаган деҳқон тутун устига тупроқ ташлаб, уни ўчирмоқчи бўлди. 1943 йилнинг 20 февралда бир неча бор ер қаттиқ силкинди. Шундан кейин тутун чиққан тешиқдан баҳайбат қуюқ буғ устун отилиб чиқди. Кучли портлаш содир бўлди. Дастлабки кунларда янги вулқондан ер сатҳига бир неча кубометр ҳажмдаги харсанг тош бўлаклари ва беҳисоб кул тўфони чиқарилиб ташланди. Биринчи кечадаёқ вулқон баландлиги 40 метрга етди. Ўн икки кундан кейин вулқон 150 метрга, икки ойдан сўнг эса 300 метрга кўтарилди.

Ана сизга табиат мўъжизаси, қудрати.

СУНЪИЙ ИНСОН

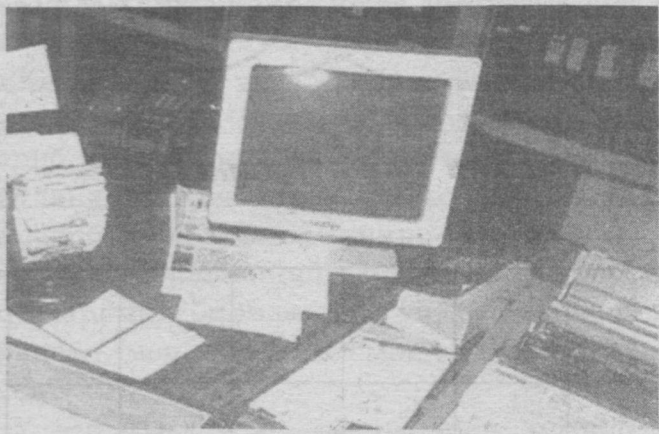
Биз газетамизнинг ўтган сонларида сизларга компьютерлар ҳақида маълумотлар берганимиз ёдингизда бўлса керак. Мана яна янги маълумотлар билан шу мавзуга қайтдик.

Компьютер имкониятларини кўрдик. Энди компьютер гапира оладими, деган бирорта савол туғилиб қолиши мумкин. Э, бемаъни савол дейсизми? Шошилманг!

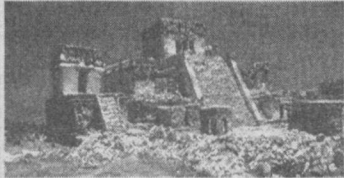
Дунёдаги машҳур компьютер ихтирочиларининг таъкидлашларича, "ўн йилдан сўнг янги технология тараққиётида инқилоб бўлади - сўзлашувчи компьютер кашф этилади. Барча шахсий компьютерлар шу давр мобайнида кўриш ва гапиришни ўрганиб олади".

Бунинг учун эса, уларнинг хотираси гаплар орасидаги боғлиқликни тушуниш ва фарқлай олиш даражасида бўлиши кифоя.

Лекин шунга айтиш керакки, инсон тафаккури ва қўли билан яралишлар нуқсону камчиликлардан ҳоли бўлмас экан. Кўзда тутилган кашфиёт ҳам бундан мустасно эмас. Уни инсонга хос ҳис-туйғуларини майлику-я, оддий тилининг ягоналигидан билса ҳам бўлади. Яъни унинг она тили - инглиз тили бўлади. Бу кашфиёт қанчалик ҳақиқат ё ҳаёлот бўлишидан қатъи назар, мен бунга ишонаман. Чунки бу "сунъий инсон" яратилгани олдида уни гапириши нима деган гап! Тўғрими?

ЕР ИСИЯПТИ

Сайёрамиз борган сари илиб бораёпти. Буни Ўзбекистонимиз иқлимидан билсак ҳам бўлади. Ёки деярли ҳар кун телевидорда бу мавзудаги хабарлар бериб борилаяпти. "Бу ҳол ер учун ҳалокатли" дейишмоқда олимлар. Сунъий йўлдошдан олинган суратлардан маълум бўлишича, Антарктидадаги "Лорсин-Б" ва "Уилкас" номли икки улкан музлик жадал эриб бормоқда. Биргина ўтган йилда музлик уч минг квадрат метрга кичрайган. Бу кўрсаткич ўтган ўн йил давомидаги умумий микдорга тенг.

ЮТУВЧИ ЕР

Уфологлар Австралиянинг жануби билан Тасмания ороли ўртасидаги Бассов бўғозини кўпдан буён кузатиб келишади. XX аср бошида бу сирли бўғозда "Амелия" кема-си дом-дараксиз йўқолган. Иккинчи жаҳон уруши йиллари-

да бу ерда 17 та самолёт ғойиб бўлган. 1978 йил эса учувчи Фредрик Валентин осмонда НУЖга дуч келганини айтишга улгурган. Шундан сўнг алоқа узилиб, на учувчи, на самолёт топилган.

ЭНГ УЗҲН ДАРЁ

Дунёдаги энг узун дарёлар қайси экан деб ўйлаб кўрганмисиз? Олимлар бунга ҳисоблаб чиқишган. Сиз ҳам билиб олсангиз, зарар қилмайди.

Нил (Африка) - 6.671 км.
Миссисипи (Шим.Америка) - 6.418 км.
Амазонка (Жан.Америка) - 6.410 км.
Янцзи (Осиё) - 5.552 км.
Конго (Африка) - 4.200 км.
Волга (Европа) - 3.688 км.
Дунай (Европа) - 2.960 км.
Ганг (Осиё) - 1.900 км.

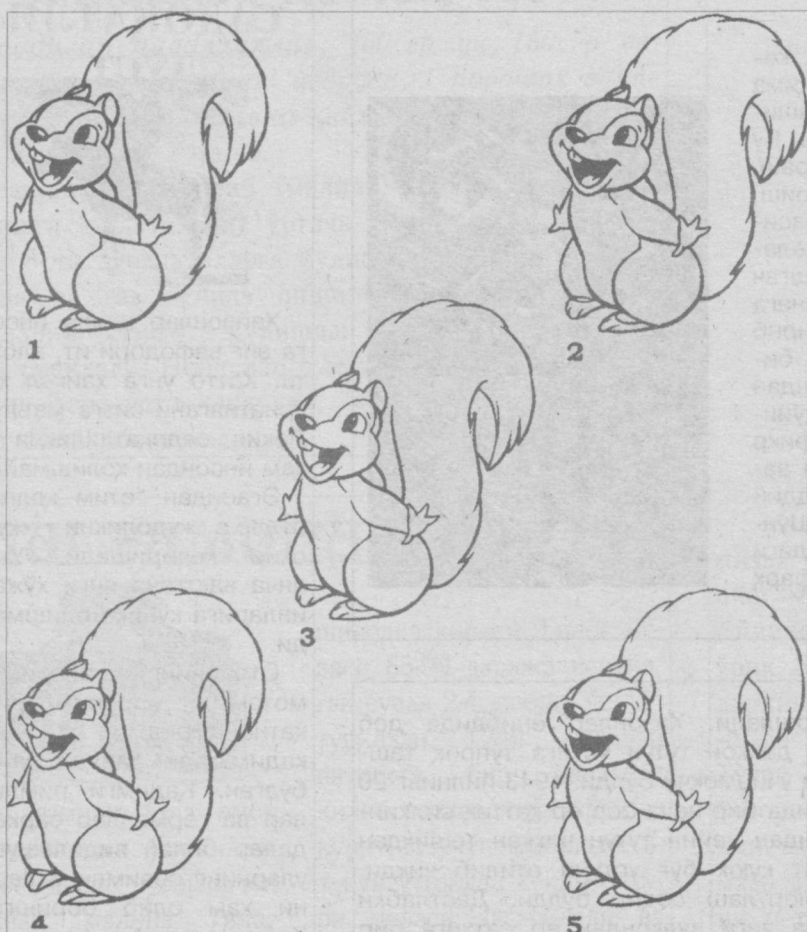

ПҲРУ БАДАВАЛАТ

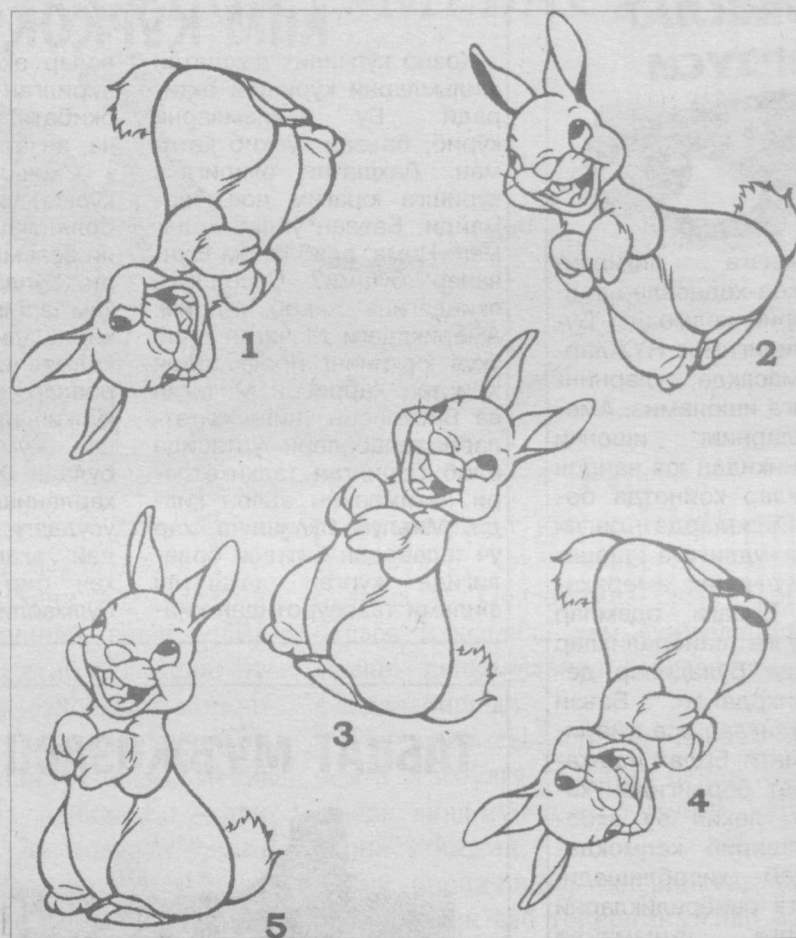
"Гиннеснинг рекордлар китоби"дан энг узок умр кўрган рекорчи аёл. (у 118 йил умргузаронлик қилган) ўз ўрнини болгариялик муслима Фейма Хасановага бўшатадиган бўлди. Чунки Фейма бувининг ёши 120 га етди. Фейма буви бир умр диндор бўлган. Хат-саводи йўқ. Умрида ўзи яшаётган қишлоғидан бошқа ерга чиқмаган. Пул

нималигини ҳам билмайди. Умрида олди-сотида ҳам қилмаган экан.

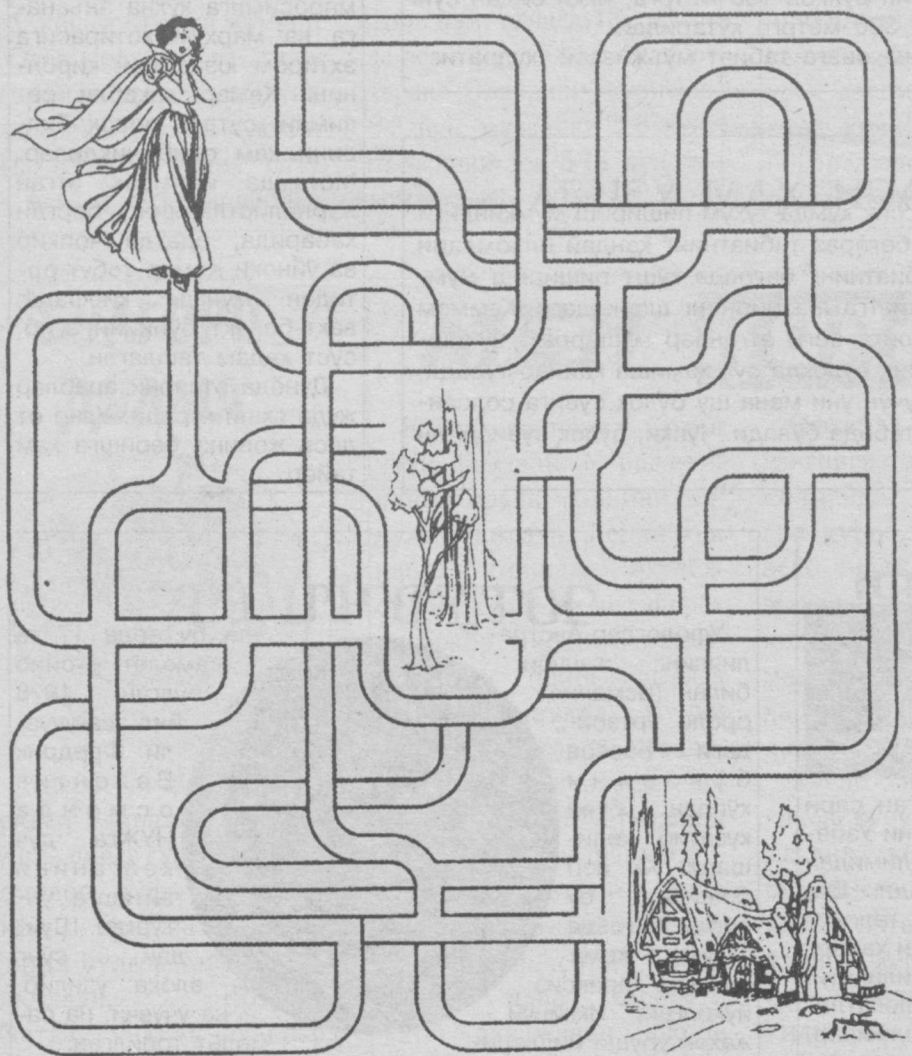
Ҳозирда бувижон кексалик туфайли тўшақда ётади. Ҳеч нарсга эшитмайди, ора-сира гапириб туради. Унинг 5 нафар фарзанди бўлган. Ҳозирда уларнинг икkitаси ҳаёт. 16 неvara, 17 чевара, 4 эvaraу битта дувараси бор.

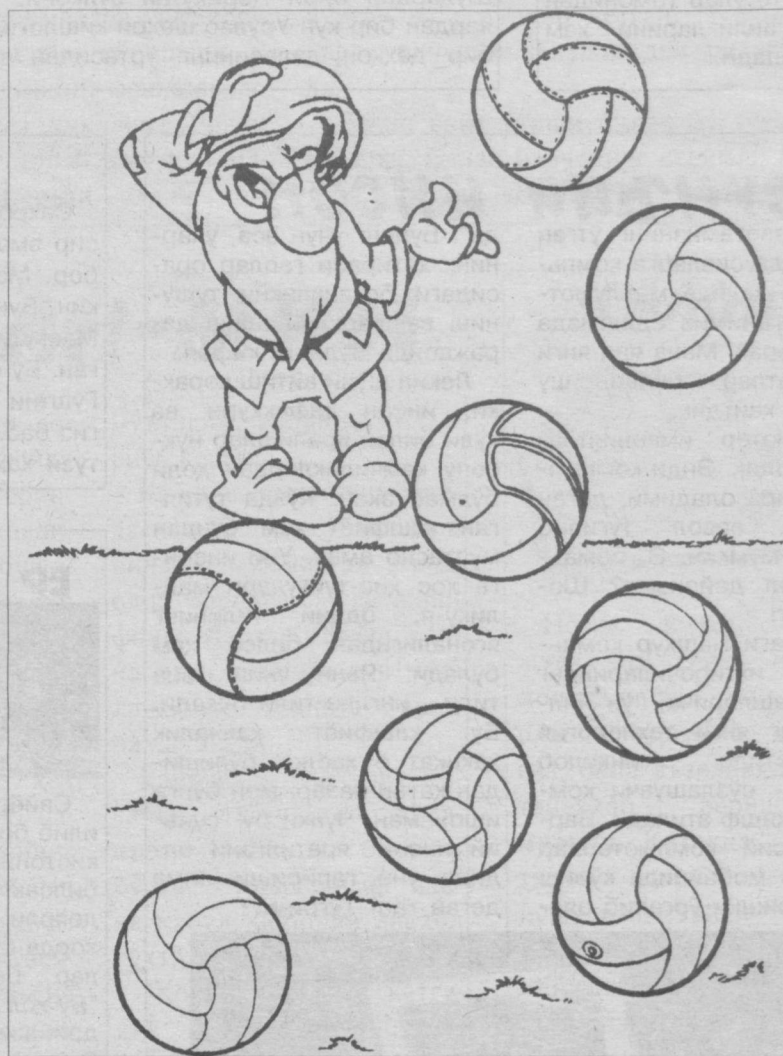
Иккита бир хил олмахонни топинг.

Иккита бир хил қуённи топинг.

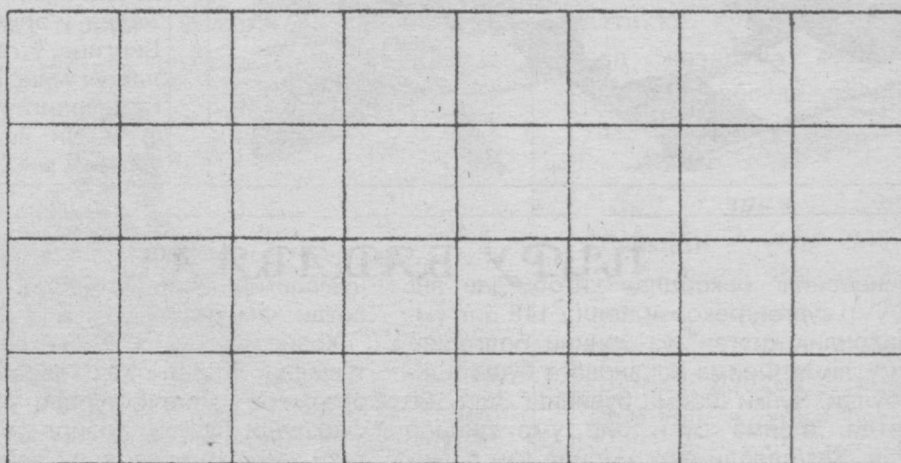
Лабиринтдан ўтишга ёрдам беринг.

Иккита бир хил тўпни топинг.

Қуённинг суратини чизинг.

ОНАЖОН

Агар она десам кўзим ўнгиди
Мунис бўлган чехранг келар ялт этиб.
Онажон кулиб боқасан менга
Ўша меҳр тўла кўзларинг тикиб.

Мен бешикда ётиб хўп тортқилаган,
Қопқора сочларинг, онажон қани.
Нечун юзларингга ажинлар тушган
Ва кўзларингга йўқ ёшнинг гавҳари.

Мени деб онажон наҳот дунёда
Хузур-ҳаловатдан кечдингми, наҳот.
Ёшлигинг қолдиму менинг йўлимда
Умр шунчалар тез ўтаркан ҳайхот.

Озод эл ғунчасиман

Ёшлигинг ўтдимму бешик суяниб,
Алла айтиб ёлғиз сокин кечалар.
Кунларинг ўтдимму болам, рўзгор деб,
Қаердан олгансан бардош бунчалар.

Илк бор тил чиқариб сўзга кирганда,
Она деган улғу сўзни ўргандим.
Тупроқ кўчаларда ит қувлаганда,
Қошингга «она» деб йиғлаб келгандим.

Дунёга келибон неники кўрдим,
Йўқ экан сендайин инсон оламда.
Мен учун туғанмас бир меҳр кўрдим,
Бу меҳрни кўрдим онажон сенда.

Бу дунёни кўрдим мен ҳам анчалар,
Бировлар юртига она ботмадим.
Яхшиларни кўрдим қанча-қанчалар
Лекин сендан улғу инсон топмадим.

Сенга ҳурматим бор асло туғанмас
Товонимдан тортиб, то бўйнимгача.
Номинг қаламимнинг учидан тушмас
Охирги сатримни битмагунимча.

Онажоним сенга бахт ато этдим,
Номим шарафиму шоним барчасин.
Жамшид ўғлонингман, номингга

Узун достонимнинг кичик парчасин.
Жамшид ТОШҚУЛОВ.

МЕНИНГ АЙБИМ НИМА?

Салом «Тонг юлдузи»! Менинг исмим Лобар. Сенга мурожаат қилишимдан мақсад, тенгдошларимдан бир маслаҳат сўрамоқчи эдим.

Синфдошларимиз орасида «аълочи» ва «ўзлаштирмовчи» ўқувчиларни ажратиб муомала қилиш кучайиб кетган. Мен синф бошлиғи сифатида ушбу ҳол такрорланмаслиги учун ўша мақтанчоқ қизлар билан айтишиб қолдим. Улар эса мени бошқача тушунишди ва бу ҳақда устозимизга айтиб беришди. Устозимиз эса уларнинг гапларига ишониб, мени синф бошлиғи вазифасидан озод қилиб, ўрнимга ўша қизлардан бирини тайинлаб қўйдилар. Мен синф бошлиғи бўлмаганим учун эмас, оддий қизларни ҳимоя қилганим ва ман-манликда айблашгани учун хафа бўлдим...

Лобар ХОЛМАТОВА,
Сирдарё вилояти,
Янгиер тумани

ЭНГ ЯҚИН ДЎСТИМ ЭДИ...

Асалому алайкум, севимли газетам ходимлари!

Мен Самарқанд вилояти, Каттақўрғон туманидаги 90-ўрта мактабнинг 9-синфидаман. Менинг мактуб йўллашимдан мақсад, Ортиқ исмли дўстим билан бир куни муштлашиб қолдим. Бизни жанжаллаштишимизга арзимаган нарса сабаб бўлди. Унинг айби каттароқ бўлса ҳам, мен уни кечиришни хоҳладим. «Жаҳл чиққанда ақл кетади» деган гап рост экан. Унга «Сен билан ҳеч қачон гаплашмайман», — дегандим. Энди Ортиқсиз зериқаяпман. Чунки у менинг энг яқин дўстим эди. Менга маслаҳат беринг.

Жўрабек РАШИДОВ,
Самарқанд вилояти,
Каттақўрғон тумани.

ДУГОНАМ БИЛАН ЯРАШМОҚЧИМАН...

Мен Алишер Навоий номидаги нафис санъат лицейи ўқувчисиман.

Кунларнинг бирида яқин дугонам менга бошқа бир қизнинг мен тўғримда гапирган гапларини айтди. Ва унга айтиб қўймаслигимни илтимос қилди. Чунки дугонам унга ҳам сўз бериб қўйган экан-да! Мен у қиздан жуда нафратландим. Ҳеч қачон унинг сўзларига тўғри жавоб бермас эдим. Шунинг учун ҳам у билан тез-тез жанжаллашиб турардик. Шундай жанжалларнинг бирида мен унга «Сен гийбатчи экансан, мен тўғримда ёмон гаплар айтибсан», — дедим.

У эса буни тан олмади. Мен дугонамнинг исмини айтдим. Эртаси куни у дугонамнинг олдида бориб, «Сенга айтмагин, дегандим-ку!» — деб уни ҳам хафа қилиб қўйибди. У дугонамдан, дугонам эса мендан хафа бўлди.

Мен нима қилай? Дугонам билан ярашишни хоҳлайман. Унинг кўнглига қандай қилиб йўл топай?

Дилноза ҚУРБОНОВА.

Қулоғингга гапим бор

Мен бугунги сирларимни сизнинг қулоғингизга айтмоқчиман.

Феруза деган қиз билан бизнинг муносабатимиз жуда яхши эди. Лекин унинг уйига охирги марта борганимда у мени бошқача қарши олди. Назаримда, Феруза эмас-у, бошқа қиз билан суҳбатлашаётгандек бўлдим. Яқинда унинг туғилган куни. Менга маслаҳат беринг. Нима қилай?

БАХОДИР,
Жиззах вилояти,
Зарбдор тумани.

ҲАММА НАРСА ЎЗ МЕЪЁРИДА БЎЛСА...

Ассалому либ, қизни оқшом кула алайкум, «Тонг юлдузи» таҳририяти ходимлари! Мана биз мактабни битириб, мустақил ҳаётга қадам қўйиш арафасида турибмиз. Лекин мени бир нарса қийнайди. Ўтган йили шу мактабни битириш арафасида турганимизда «Оталар сўзи ақлнинг кўзи» кўрсатувида битирувчи синфларнинг «Оқшом» ҳақида бир лавҳа томоша қилган эдим. Битирувчи синф ўқувчиси оиласи ночор аҳволда бўлгани учун тиланчилик қилишга мажбур бўлади. Лекин унинг йиққан пуллари у киядиган кўйлакка етмайди. Шунда у бир дугонасидан кийим сўраганда, буни ота-онаси билиб қо-

Нилуфар РЎЗИЕВА,
Сурхондарё вилояти,
Денов тумани.

Қишлоқда яшаб кўрмаган китобхонларим уезд қизларининг нақадар чиройли эканликларини тасаввур этолмайдилар! Тоза ҳаволарда, олма дарахларининг сояларида етишган бу қизлар, киборлар жамиятини ва ҳаётини китоблардан биладилар. Танҳолик, эркинлик ва мутолаа, паришонхотир бизнинг гўзалларга маълум бўлмаган эҳтирос ва туйғуларни уларда эрта уйғотади. Бу қизлар учун кўнғироқ товуши бир саргузашт, яқин бир шаҳарга бориб келиш ўз ҳаётларида катта бир давр, меҳмон келиши узоқ вақт ва баъзан умрбод хотира қолдиради.

Табиий, уларнинг баъзи ажойиб қилиқлари устидан ҳар ким бемалол кула олади; аммо бу юзаки кўрадиган одамнинг мазохлари, уларнинг муҳим фазилатларини ерга урولмайдики, улардан муҳимлари: шу феъл-атвор хусусияти, ўзи-га хослиги бўлмаса, Жан-Поль фикрича инсоний фазилат ҳам бўлмас. Пойтахтларда хотинлар балки яхши тахсил оладилар; лекин киборлар жамияти одатлари феъл-атворини тезда

сайқаллаштириб, кўнгилларини бош кийимлар каби бир хил қилиб қўяди. Бу сўз қоралаб, ғийбат тарзида айтилаётгани йўқ, шунга қарамай қадимги бир тафсилотчи олимнинг ёзганидай:

Бизнинг ойимқизлар орасида Алексей қандай таъсир қолдирганини тасаввур этиш осон. Алексей биринчи марта қизларга ғамгин, умидсиз бир ҳолда кўриниш берди ва дастлаб барбод бўлган севинчлари ва ҳазон бўлган ёшлиги

қувонтирарди, аммо юзига упу-элик суриб, қошларига сурма қўйиб йилда икки марта «Памела»ни ўқиб туширадиган, бунинг учун икки минг сўм пул олиб, бу ёввойи Россияда зерикиб ўлар ҳолатга келган қирқ яшар такаббур мураббия Жаксон хонимни ғазаблантирарди.

Лизага Настя хизмат қилиб юрарди; аммо у Лизадан катта бўлса ҳам ўз бекасидек енгил табиат эди. Лиза уни жуда яхши кўрар, бутун сирларини ун-

Нодан Нога

А. С. ПУШКИН

ҚИШЛОҚИ ОЙИМҚИЗ

Ҳар қандай кийимда ҳам, Душенька, яхшисан.

Богданович

га айтар ва у билан бирга ўзини ҳар хил қилиқларини ўйлаб чиқарарди; ҳуллас, Пирилучина қишлоғида Наст француз фожеаларида бўладиган сирдош жориялардан кўра аҳамиятлироқ бир сиймо эди.

— Бугун меҳмондорчиликка боришга рухсат беринг, — деди бир куни Настя, бекасини кийинтирар экан.

— Майли, бироқ айт, қаерга?

— Тугиловога, Берестовларникига. Ошпаз хотиннинг туғилган куни, кеча бизни зиёфатга қақиб кетган эди.

— Буни қара-я, — деди Лиза, — хўжайинлари жанжаллашадилар-ку, хизматкорлари бир-бирларини меҳмон қилишадилар-а.

Сиз ёш Берестов билан уришганингиз йўқ-ку, хушига келса қарилар уришса уришаверсин, бизга нима.

— Алексей Берестовни кўришга ҳаракат қил, Настя, у қанақа ва қандай одам эканини менга яхшилаб айтиб берасан.

Настя ваъда берди. Лиза кун бўйи сабрсизлик билан унинг қайтишини кутди. Настя кечкурун қайтиб келиб: «Лизаветта Григорьевна ёш Берестовни кўрдим; тоза кўриб олдим, куни билан бирга бўлди», деди.

— Қанақа қилиб? Айт, бирма-бир айтиб бер.

— Рухсат этинг: биз йўлга тушдик, мен, Анисья Егоровна, Ненила Дунька...

— Яхши, биламан. Хўш шундан кейин?

— Шошилманг, ҳаммасини бирма-бир айтаман. Биз худди овқат устига етиб бордик. Уй одам билан лик тўла эди. Кол-

бинскийлар, Захаровлар гу-машта хотин ҳам ўз қизлари билан, Хлупинскийлар...

— Хўш! Берестовчи?

— Тўхтанг ахир. Мана биз дастурхон ёнига ўтирдик, гу-машта хотин биринчи ўринда, мен унинг ёнида... қизлари бўлса шундай қовоқларини солдиларки, афтлири курсин, менга нима-а?...

— Ох, Настя, ипидан нина-сигача гапирасанки, одам зерикиб кетади... — Қандай сабрсиз одамсиз-а! Хайр, биз дастурхондан турдик. Уч соатча ўтириб қолгандик, обед ҳам соз бўлди; қаймоққа буланган ранг-баранг ширин сомсалар... Биз дастурхондан туриб горелка ўйнагани боққа чикдик. Бой-вачча йигит ҳам шу ерга келиб қолди.

— Хўш, қани? Ростдан ҳам у яхши эканми?

— Жуда ажойиб экан, чиройли дейиш мумкин. Қомати келишган, новча, яноқлари қизил...

— Ростданми? Мен бўлса, уни рангпар, деб юргандим. Қанақа? У сенга қандай кўринди, ғамгинми, ўйчанми?

— Нима деяпсиз? Мунақан-ги ўтакетган шўхни мен умримда ҳеч кўрмаган эдим. У биз билан горелка ўйнамоқчи бўлдию!

(Давоми бор.)

СЕШАНБА, 15 ИЮНЬ

Ўз.ТВ—1

9.10 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари». Телесериал. 55-қисм.

10.05 «Янги алифбони ўрганамиз».

11.20 «Шумтакалар». Мультсериал.

11.40 «Санъат гунчалари».

18.10 «Болаликнинг мовий осмони».

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ—3

18.10 «Ёрилтош» мульттўлам.

18.25 «Сен ҳақингда ва сен учун».

Ўз.ТВ—4

15.40 «Бинафша».

17.00 «Жонли сайёра».

17.15 «Куйини топинг».

17.45 «Мультчархпалак». Ака-ука Гримм эртаклари «Қари султон». 1-қисм.

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар».

ЧОРШАНБА, 16 ИЮНЬ

Ўз.ТВ—1

10.25 «Абитуриент—99». Адабиёт.

10.50 «Шумтакалар» мультсериал.

11.05 «Севимли созим».

11.25 «Эртақлар — яхшиликка етаклар».

12.05 «Табиат алифбоси».

12.20 Кундузги сеанс: «Соҳибжамол Ойсулов ҳақида ривоят». Бадийий фильм.

18.10 «Омад юлдузи» телеўйин.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ—2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Жажжи давр».

18.25 «Семурғ». Ўсмирлар учун кўнғилочар дастур.

Ўз.ТВ—3

18.10 «Ёрилтош» мульттўлам.

Ўз.ТВ—4

17.45 Мультчархпалак. Ака-ука Гримм эртаклари «Қари султон». 2-қисм.

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар».

ПАЙШАНБА, 17 ИЮНЬ

Ўз.ТВ—1

9.10 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари». 56-қисм.

10.25 «Абитуриент—99». Она тили.

10.50 Япон тили.

11.10 «Абитуриент—99» Математика.

12.05 «Шумтакалар» мультсериал.

12.20 «Кўшиғим, жон қўшиғим».

18.10 Болалар учун «Умид учкунлари».

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ—3

18.10 «Ёрилтош» мульттўлам.

Ўз.ТВ—4

12.00 «Бу ажиб дунё».

17.15 «Куйини топинг».

17.45 «Мультчархпалак». Ака-ука Гримм эртаклари «Қушлар подшоши». 1-қисм.

19.45 «Хайрли тун, кичкин-тойлар».

ЖУМА, 18 ИЮНЬ

Ўз.ТВ—1

10.30 «Абитуриент—99». Физика.

10.50 Немис тили.

11.20 «Абитуриент—99». Биология.

12.05 «Шумтакалар» мультсериал.

12.20 «Қўғирчоқлар жонланганда».

12.45 «Яшил чироқ» телемусобақа.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз.ТВ—2

18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Дунё ва болалар».

Ўз.ТВ—3

9.00 «Ёрилтош» мульттўлам.

АКА-УКАЛАР

**Yana talash poyabzal
Bir-birin derlar "Baxil"
Ona deydi, "Hoy Afzal,
O'zingnikin kiy axir"**

**Afzal tilin tiysa-chi,
Kattaman der es kirib.
O'zinnikini kiysam-chi,
Qolardiku, eskirib.**

YARADOR KIRPI

**Kirpi kelar olmasi
Yelkasiga joylangan
Biroq, ko'r bu nimasi,
Qo'li chandib boylangan?**

**Keldi, undan so'radim:
— Qandoq bo'lding yarador?
— Qichishuvdi kuragim,
Qashidim-da birodar.**

QUYOSH

**Quyosh ko'kda jilmaysa,
Bahra olar gul-maysa,
Chamanlar unga humor,
Giyohlar nurin emar.
Koyisa ham oyimiz,
Oftobshuvoq joyimiz,
Bulutvoylar bolasi,
O'ynashadi jolasin.
Chiqmay qolsa agarda,
Sog'inib yosh to'karda.**

Yusuf MIRYUSUFZODA

ОНА МЕХРИ

Эгри бугри кўчалардан юриб, катта ариқ қирғоғига етиб келишганда бир табакчи эски эшик олдида тўхташди. Бозорбой ота ҳайрлашиб эшагига қамчи урди.

Мақсудлар уйга киришди. Уйда Қосим амакининг хотини Меҳрихон келида алланима тўйапти. У пешонасидаги марвариддек тизилиб турган терларини енгининг учига артиб олди. Мақсуднинг кўзи уйга тушди. Уй бир хона ва дахлиздан иборат бўлиб, унинг олди айвон эди. Ховлини тоқнинг сўриси қоплаб турарди. Тоқ ҳали сурига таралмаган. Айвон тўрисида ўчоқ, ўчоқнинг икки ёнида тоқча бор эди. Тоқчанинг чап томонида эски кути, ўнгда битта хум турибди. Ховли саҳни ёғ тушса ялағудек қилиб супурилган. Хали сўрига кўтарилмаган тоқ ариқлари чеккасида ёзи билан ҳовлига муаттар хид таратиб турадиган райхон, гулнамошомлар ҳали ўриб олинмаган. Улар ўз гўзаллигини йўқотиб, ёздаги ҳидидан анча-мунча йўқолган бўлса ҳам, бари-бир райхон ҳиди ҳовлида кишига сезилиб турар эди. Гўё бу гуллар атайлаб қолдирилгандек ҳовлига ажойиб бир гўзаллик касб этарди.

Ховли унча катта эмас, уч сутихча, бўлиб шафтоли, гилос, бодом кўчатлари ниш урай деб турибди. Ўнг томонда бостирма бўлиб, Қосим амаки эшагини ана шу ерга обориб қантариб, бойлаб қўйди. Бостирма ёнгинасида бир туп гилос бўлиб, анчадан буён ҳосил беради шекли, айрим шохлари синиб, ўзи кесайиброқ қолган кўринади. Гавдаси худди Мақсуднинг белидек келар эди. Ана шу ердан кун чиқар томонга кичкинагина ариқча ўтган экан.

Кўча эшикдан кираверишда бир туп беҳи ва ўрик дарахти бор эди. Буни Мақсуд ичкарига кириб, атрофга раэм солгандан кейингина кўрди. Эшак бойланадиган бостирма устига гўзапоя, шох ўтинларни босиб қўйилган экан.

Ён кўшни ҳам боғбонга ўхшайди. Сўрилари Қосим амакининг пастаккида деворидан кўриниб турибди. Унинг кўча эшиги олдида тўрт беш ёшли эрта пишар қирмизак олма бор эди. Қосим амаки кўшнисининг олмасини роса

мақтади. Айвондан кўшнисиникига чиқадиган кичкинагина эшикча бўлиб, у доимо кулфлоглик турар эди. Эҳтимол бу ердан ҳозир ҳеч ким қатнамас, янги из ҳам кўринмайди. Ховлининг бундай манзарасини кўрган ҳарқандай одам уй эгаси қишлоқнинг оддий деҳқони эканлигига шубҳа қилмасди.

Қосим амакининг хотини эрини ва Мақсудни кўрди-ю:

— Ҳа, хўжайин? Жа, ҳаяллаб кетдингиз? Ёки Қосондан уйланиб олдингизми? — дея ҳазиллашиб кутиб олди. Қосим амаки кулди-да деди:

— Ҳа, уйлангандим, ўғил туғди. Мана олиб келялман, — деди хотинининг ҳазилига ҳазил билан жавоб қилар экан Қосим амаки.

— Онасиниям олиб келавермапсиз-да.

— Онаси унамади. Энди сиз онаси бўласиз.

Ярим ҳазил, ярим чин бу сўздан кейин Меҳрихоннинг юзи доқадек оқарди. Эҳтимол ҳар қандай аёл ҳам бундай воқеадан, эрининг бундай сўзидан жиндакина бўлсада, шундай ҳолга тушиши мумкин. Аммо Меҳрихон буни илоҳи борица эрига сездирмасликка ҳаракат қилди. Негаки, у Қосим амакига турмушга чиққанига бир неча йил бўляпти-ки, фарзанд кўрмайпти. Шунинг учун бўлса керак у ҳозирги манзарани кўриб салгина ўзини йўқотиб қўйди деди. Хотинининг феълини билган Қосим амаки ҳазилни йиғиштирди-да, бўладиган гапни айтиб қўяқолди:

— Ўзингиз айтган эдингизку, ўшанда...

Меҳрихон гоҳ Мақсудга, гоҳ эрига қаради-да, худди илгари бу болани кўргандай, ёки келишини билгандай ўзини туттиб олдиб, бутунлай бошқача муомала қила бошлади.

— Яхши қилибсиз-да, хўжайин, — у Қосим амакини шундай дер эди.

У Мақсуднинг ёнига келди-да, чўккалаб, унинг елкасидан хиёлгина ушлаб, ҳол-аҳвол сўради, — яхши келдингизми, йигитча? Мунча яхши-а?

— Зўр йигит-да опаси. Кечадан буён биз билан бирга. Роса айландик-а? — деди Қосим амаки Мақсудга.

— Исминг нима? — сўради аёл Мақсуддан.

Маҳмуд ИБРОҲИМОВ

МЕРОС

№ 1 ДАН № 1

— Мақсуд, — деди Мақсуд бошини кўтариб, унинг кўзларига боқар экан. У Мақсуднинг бошидаги дўпписини олиб, чангини қоқиб, яна кийдириб қўйди.

— Ўзим чиройли дўппи тикиб бераман ўғлимга, хўпми?

Мақсуд бошини қимирлатиб, унинг сўзини маъқуллади. Қосим амаки хотинининг исми Меҳринисо бўлгани учун уни қисқароқ қилибми, ёки эркалатибми, «Нисо» деб чақирар эди. У хотинига Мақсудни ичкарига олиб кир, дегандай ишора қилди. Меҳрихон ўрнидан туриб, Мақсуднинг қўлидан етаклаб ичкарига бошлади. Учқовлари уйга киришди. Сандал иссиқ экан, бироз ўтгач Мақсуднинг кўзига уйку кела бошлади.

Мақсуд ўғай она қўлида еб ичининг тайини бўлмай, чўпдай озиб кетган эди. Шунинг учун ҳам у салга чарчар ва тезда уйкуси келаверар эди.

— Мақсуджон ҳозир ухламанг, кун ботиш олдида ухлаб бўлмайди, ёмон бўлади, — деди Меҳрихон. Мақсуд кўзини очди. Ҳозир чой олиб келаман, нон ёпганман. Ҳа демай овқатим ҳам пишади...

Меҳрихон йигирма беш, йигирма олти ёшларда бўлиб, ойдек тўлган пайти. Қош кўзи қоп-қора, қоши худди пешонасига икки камонни ўрнатиб қўйгандек ингичка бўлиб, ўйнаб турган шахло кўзга жило бериб туради. Юз тузилиши худди эртақларда таъриф-

ланган подшоҳларнинг қизи маликаларникидек, аммо у бугдой ранг, кулиб турган хушчакчақ жувон. Кийинишлари оддий, сочини доимо турмаклаб, шохи рўмол билан бой-

лаб олган. Кулганда товуши жаранглаб, бодом қовоқлари ва ўкдек терилган киприклари сўз билан таърифлаб бўлмайди-ган даражада аллақандай бўлиб турар эди. Айниқса кулганда икки юзидаги кулдурғичи ўзига жуда ярашарди. Кўзлари унча шах-

нингдек маҳаллада ўртоқ ҳам топиб олди. Буни сезган Қосим амаки Мақсудга жуда ихлос қўйиб қолди. Негаки Мақсуднинг кўл оёғи енгил, биров иш буюрса йўқ, демай дарров бажарарди. Яхши гапириб, яхши едирса бас, эди унга. Ахир ёш бола учун бундан бошқа яна нима керак бўлар эди? Қорни тўйиб усти боши бут бўлса бўлди-да...

Тўққиз, ўн ёшларда бўлганидек Мақсудда ҳам ўйинқаролик «касали» бор эди. Натижада ўйинга махлиё бўлиб қорнининг очганини ҳам билмай қоларди. Кейин Меҳрихон «Ўғилгинамнинг қорни очиб қолди, қаерда юрганикин», деб қидириб қолар эди.

Эҳ-ҳе, шунақа меҳрибон, шунақа яхши одамлар борлигини шу хонадонга келиб билди, кўрди-ку! Яхшининг яхшилигини, ёмоннинг ёмонлигига таққослаб билиш керак, дер эди кексалар. Эҳтимол Мақсуд ҳам онасининг ёмонлигини бу ерга келиб, Меҳрихоннинг унга қилган муомаласи, гап-сўзларидан кейингина билган бўлиши мумкин. Бўлмаса оналар шунақа менинг ўғай онамга ўхшаган бўларкан-да, деб қоравериши ҳам мумкин эди. Шунинг учун ҳам шоир Махтумқули: «Сахрода юрган бўз қушлар, гулнинг қадрини билсин», деб бекорга айтган эмас, албатта.

Қани энди, Мақсуднинг ўғай онаси унинг бу ерда қандай тарбияланаётганини, ҳаёт кечираётганини кўриб, бола тарбиялаш қандай бўлишини, бола билан қандай муомала қилиш кераклигини бу ерга келиб кўриб кетса эди, эҳтимол ўз қилмишларидан ўзи уялиб қолармиди. Афсуски, унақа одамлар ҳеч қачон ўзларининг ҳато-камчиликларини тан олгилари келмайди ва ҳар доим ўзларини ҳақ, деб ўйлайдилар. Аммо ҳаёт ундайларнинг охир-оқибатда жазолаганидан кейингина кўзлари мошдай очилади-ю, аммо унда кеч бўлади.

Иккинчи жаҳон урушининг сўнгги 1945 йил, февраль ойининг охирлари эди. Фронтда жанглари қизгин борар, жангчиларимиз ғалабанинг ҳал қилувчи довоғига чиқаётган пайтлари эди. Шу сабабли ҳамма нарсаси фронтга қаратилган. Озиқ-овқат, кийим-кечак, техника, одам ҳам.

(Давоми бор).

Суҳбатдошим — Севара Асадуллаева. Тошкент шаҳар, Акмал Икромов туманидаги Аҳмад Яссавий номли 203 — урта мактабнинг 2-«Б» — синфини «аъло» баҳоларга битирди. Оилада иккинчи фарзанд. Биттаю-битта орзуси «Ойнаи жаҳон»да суҳандон бўлиш.

— Севарахон, аввало ўқишларингиз ҳақида гапириб берсангиз.

— Мен бу йил биринчи синфни «аъло» баҳоларга битирдим. Албатта шундай баҳога битиришимда ойи-жонимнинг ҳиссалари катта.

— Улар сизга ўқишингизда ёрдам берадиларми?

— Ҳа, ўзларининг иши кўп бўлса ҳам, бизни ўқишимизни ҳар доим назорат қилиб турадилар.

— Сиз нимани биринчи ўринга қўясиз? Уй юмуш-

СУҲАНДОН БЎЛТИМ
КЕЛАДИ

ларини ёки қизлар билан уйнашними?

— Барчасини ўз ўрнида бажараман. Уйдаги ишларда Ойи-жонимга ёрдамлашиб, кейин қизлар билан уйнаман.

— Дугоналарингиз кўпми?

— Ҳа, жудаям кўп.

— Катта бўлганингизда ким бўлмоқчисиз?

— Мен боғча ёшида бўлганим-

Танишув

даноқ, суҳандон бўлишни орзу қилардим. Мен албатта мактабни «аъло» баҳоларга битириб, «Ойнаи жаҳон»да суҳандон бўламан.

— Қайси суҳандонга ҳавасингиз келади?

— Менга Дилдора Рустамова жудаям ёқадилар. Уларни «ойнаи жаҳон» орқали кўриб қолсам, ўринларига ўзимни қўйиб,

мен ҳам қачон катта бўлиб, суҳандон буларканман, деб ўйлайман.

— Буш вақтларингизни қандай ўтказасиз?

— Уй ишларимни битиргач, расм чизаман, қўғирчоқларимга кўйлақлар тикаман.

— Севарахон, сиз ҳамма фанларни «беш» баҳога ўқир экансиз. Ўзингиз се-

виб, иштиёқ билан ўқийдиган фанингиз борми?

— Фанларни ёмони бўлмайди. Лекин боя айтганимдек, расм чизишни жуда ҳам ёқтираман.

— Ёмон баҳо олганмисиз?

— Ҳа, синф ишини бажармай борганимда ёмон баҳо олгандим.

— Мактабдошларингизга, дўстларингизга тилақларингиз?

— Дўстларим ҳаммаша «5» баҳоларга ўқиб юришсин. Ҳеч қачон бир-бирлари билан урушишмасин. Ота-оналарини ҳурмат қилиб юришсин.

— Севарахон, сизни беғуборгина орзуингиз илоҳим амалга ошсин. Катта қиз бўлиб, халқимиз суйган суҳандон бўлинг.

Шахло МУТАЛОВА суҳбатлашди.

РАҲМАТ, АЗИЗА ОПА!

Меҳрибон
шифокор

Дунёда шундай инсонлар борки, улар ҳақида қанча сўз айтсанг ҳам озлик қилади.

Ўтган йили мен касал бўлиб Тошкент шаҳридаги 14-сон болалар жарроҳлик шифохонасига тушиб қолдим. Мени Азиза опа Доутова меҳр билан даволадилар. Азиза опа жуда меҳрибон, кўзларидан нур ёғилиб туради. Қаердан билдинг, дейсизми? 5 сантиметрли игна оёғингизга кириб кетса биларкансиз, худо асрасин.

Мен оёғимни боса олмай 1 ой юрдим. Бир ойдан сўнг онажоним мени шифохонага олиб келдилар. Кўзлари ре-

нтген нурларидан ҳам ўткир Азиза опа 5 сан-

Ҳозир оёғим тузалиб кетди. Мен меҳрибон

тиметрли игнани оёғимда турганлигини айтдилар. Мен ва ойим жуда қўрқиб кетдик. Азиза опа оёғимдан игнани олиб ташладилар.

Азиза опага катта раҳмат айтаман!

Руслан МИРЗАЕВ,
Тошкент шаҳри
Мирзо Улуғбек тумани
27-мактабнинг 3-синф
ўқувчиси.

ПОЙИНТАР...

1. Куёш нима?
2. Одам нега ухлайди?
3. Қанақа соат буралмайди?
4. Тўполончининг қайси аъзоси кўпроқ азият чекади?
5. Автомобиль катта бўлса нима бўлади?
6. Ухлаганда қанақа ашула айтилади?
7. Эчки бешга киргандан кейин нима бўлади?
8. Қаерда билет текинга олинади?
9. Совқотиб қолганда нима қилиш керак?
10. Беш дақиқада нима ўзгаради?

Бир марта қопқонга тушган сичқон иккинчи бор қопқонга яқинлашмайди.

Ота-оналар болаларига гапиришни ўргати-

СОЙИНТАР...

1. Текин чироқ.
2. Электр токини тежаш учун.
3. Хўроз.
4. Кулоғи.
5. Автобус.
6. Хуррак.
7. Олтига киради.
8. Имтиҳонда.
9. Қалтираш керак.
10. Вақт.

танги товуқ.

Гилос аввал терилади. Кейин ейилади.

Супураверсак, ер юпқалашиб кетмайдими?

Чўкишдан олдин

ҚАЙРОҚИ ГАПЛАР

шади-да, сўнг гапирма деб зугум қилишади.

Болаларнинг олдида ҳар нарса ҳақида гапирмаслик керак. Улар ҳамма нарсани билишади.

Бошга синадиган нарса билан уриш керак эмас.

Ухлаб ётганда ҳаёлни бошқа нарсалар билан чалғитмаслик керак.

Бугунги тухум — эр-

қичқиритиш керак.

Тешик кулча иқтисод қилинган ундан пиширилади.

Мушук сичқонга қарамай қўйдими, демак, ҳамма ёқда тукин-сочинлик. Лекин бизнинг уйда мушукнинг дастидан сичқонларга кун йўқ.

Қолвани биров кўзи билан кўрса, биров оғзи билан кўради.

Туз овқатга солин-

гандан кейин шакарга айланади.

Одам ойнага қарамай қўйса, ўзини танитай қолади.

Хуррагимнинг дастидан уйқумда халоват йўқ.

Пашшадан фил ясаб анча бойиб қолдик.

Ўқитувчимизга ҳайронман, бизга уй вазифасини бериб ота-оналаримизни қийнашади.

Ўқитувчиларга мазза, билмаган нарсасини ўқувчилардан сўраб билади.

Чумчуқдан қўрққан одам оч қолади.

Сочни қирққан билан одам ақлли бўлиб қолмайди.

Илҳом ЗОЙИР.

Она каби меҳрибон,
Пати йўқ, бола очар.
Ичмайди сув, емас нон,
Буни ким уйлаб топар.

Сийёх унга керакмас,
Ручка ҳам, қалам эмас.
Ўзи оқ, ёзар юмшоқ,
Топинг, бу қандай жумбоқ?

Қайноқ сувга тушса у,
Езилади намланиб.
Хушбўй ҳидин чиқариб,
Маза берар дамланиб.

Бурасангиз кулоғин,
Кумуш каби дур сочар.
Тоза қилиб, танангиз
Баҳри-дилингиз очар.

Ювинса агар доим,
Қизиқ, одам мулоим.

Икки кўлу, тўрт оёқ,
Топинг, чойдан бир хўплаб.

Семиз ичи сариқ мой,
Витаминга жуда бой.

Тилсиз қиқирлаб кулиб,
Оёқсиз доим чопар.
Қелса у тўлиб-тўлиб
Усимлик қолмас сўлиб.
Тегсанг куча эшиқдан
Чақирар уйдан туриб.
Оёқ-қулсиз хабарчи,
Топ, сурмай, ҳаёл суриб.

Сувсиз у шўнғиб сузар,
Сўзганда думин ўзар.

Сийёх рангда навдасиз,
Эрта баҳор гул очар.
Эсса майин шабада,
Хушбўй ҳидларин сочар.

Палагида у гуллар,
Илдизда тўплар ҳосил.
Навдасиз тугар куртак,
Таркибида кўп оқсил.

Ҳар нарсадан у ширин,
Лекин уни еб бўлмас,
Қанда қилсанг сен бирин,
Кечгача чидаб бўлмас.

Овқатга берар маза,
Усиз овқат бемаза.
Шакар каби ранги оқ,
Нима экан, бу ўртоқ?

Етти ўртоқ тенг ёшдан
Юришади бир бошдан,
Лекин номлари ҳар хил,
Қани уйлаб номин бил.

Тоғдан сакраб, дур маржон,
Усимликка берар жон.
Чўл ўрнига боғ очиб,
Топар сойга йўл очиб.

Буюк ишларга борар,
Нур сочиб гўё қуёш,
Кўп хизматни бажарар,
Топсин қани, қечса, ёш.

Тўр тўкиб, ўзин ўрар,
Лекин пилла кўрт эмас.
Пишса думи ўзилар,
Ширин, аммо қанд эмас.

Тоҳир МУЛЛАБОЕВ.

У биз билан ўтирса,
Ости пўлат кўрпача.
Юрагида ўт ёнар
Тагин деманг печкача.
Меҳмон келса меҳмондўст,
Хизмат қилар пишиллаб.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ КҮМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪДИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора
ЙЎЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУРАИМОВ, Дадахон
ЁҚУБОВ, Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама МУ-
РОДОВА, Мирзапўлат ТОШПЎЛАТОВ, Музаффар
ПИРМАТОВ, Баҳодир ТОҒАЕВ, Равшан ҚАМБА-
РОВ.

IBM компьютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Буюртма — Г-0454.
43.351 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Топширилди — 19.00.

• Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 000137
• Манзилимиз: 700129,
Тошкент шаҳри,
• Навоий кўчаси, 30 уй.
• Нашр кўрсаткичи:
№ 64563
• Телефон:
• 144-22-64
• 136-54-21